

5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

“Η φωτεινὴ ἔρμηνεία τοῦ Πλατωνικοῦ πανηγυρικοῦ τῆς Αἰωνίας Ἀθήνας—Αἰωνίας Πανελλάδας μέσος ἀπὸ τοὺς μαγικοὺς κόσμους τῶν φιλοσοφικῶν ἀνατάσεων καὶ φωτοενοράσεων τοῦ δημιουργοῦ του ἀποκαλύπτει τὸ πραγματικὸ βαθύτατο καὶ ἀποκαλυπτικότατο φιλοσοφικὸ νόημά του. Ἡ πνευματικὴ κατάκτηση ὅλων τῶν κορυφῶν τοῦ αἰωνίου Πλατωνικοῦ ἱερουργήματος ἀνεβάζει σὲ ὑψηλὸν καὶ σφαῖρας ἀπὸ ὅπου μποροῦμε νῦν ἀγναντέψουμε, μὲν θρησκευτικὸ δέος καὶ θρησκευτικὴ ἔκσταση, ὅλες τὰς μαγευτικές χῶρες ὅλων τῶν φωτόκοσμων πάντας ἀπλόνοταί μποροῦμε στὰ ὅλα θάμπος καὶ ἀπὸ φῶς πλημμυρισμένα μάτια τοῦ πνεύματός μας καὶ τῆς ψυχῆς μας. Ἡ ζωὴ μέσα στοὺς κόσμους τῆς πνευματικῆς δημιουργίας τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ εἶναι πλοῦς μέσα πὲ ὥκεανὸν φωτὸς καὶ θεῖκῆς εὐδαιμονίας καὶ μακαριότητας. Καὶ ἡ διείσδυση μέσα στοὺς κόσμους τῆς φωτόχαρης δημιουργίας τοῦ ἀριστουργήματος τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας τῆς Ἰστορίας εἶναι ἀνάβαση στὸ φῶς καὶ πορεία μέσος στὸ φῶς. Ἡ κεντρικὴ Ἰδέα τοῦ Πλατωνικοῦ πανηγυρικοῦ λάμπει σὰν ἥλιος μπρὸς στὰ μάτια μας. Ὁ ἴσοθεος δημιουργός του βυθίζει ἐδῶ τὰ θεῖκὰ μάτια του στὰ βάθη τοῦ ὥκεανοῦ τῆς Ἰστορίας καὶ ἀπάντου ἀπὸ τὴν ἄβυσσο τοῦ προβλήματος τῆς Ἀνθρώπινης Μοίρας. Τὸ Ἑλληνικὸ καράβι εἶναι τὸ μόνο καράβι ὅλου τοῦ Κόσμου ποὺ σκίζει θριαμβευτικὰ διλόφωτο καὶ διλόλαμπο τὸν ἀπέραντο, τρισκότεινο, πολύβουο καὶ πολυτάραχο φουρτουνιασμένο ὥκεανὸν τοῦ Ἀπείρου Χρόνου. Τὸ καράβι τῆς Ἑλληνικῆς Μοίρας εἶναι τὸ καράβι τῶν ἴερῶν καὶ ἀγίων ὅλου τοῦ Κόσμου. Ἡ καρδιὰ τῆς Αἰωνίας Πανελλάδας εἶναι ἡ καρδιὰ τῆς Αἰωνίας Πανανθρωπότητας καὶ τῆς Αἰωνίας Πανδημιουργίας. Ὄλοι οἱ Πλατωνικοί φωτούμνοι τῆς τρισάγιας πολιτείας τῆς Παλλάδας καὶ τῶν ἴσοθεων ἡρώων της ἔχουν ἔνα κεντρικὸ νόημα καὶ σκοπὸ τὴν ἀποθέωση τοῦ αἰωνίου Ἑλληνικοῦ Ὅντος καὶ τὴν προβολὴ τοῦ μὲ τὴ θεῖκιὰ ὠμορφιά του καὶ τὸ θεῖκὸ φῶς τοῦ ἐσωτερικοῦ πνευματικοῦ καὶ ἥθικοῦ του κόσμου ἀποθεωμένου Ἑλληνικοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ Σύμπαντος καὶ τῆς Αἰωνιότητας. Ἡ οὖσία τοῦ αἰωνίου Ἑλληνικοῦ Ὅντος εἶναι ἡ θρησκεία τῆς λατρείας τῶν Θεῶν τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς αἰωνίας θείας Ἰδέας. Ἡ πίστη στὸ Πνεῦμα καὶ στὴν Ἰδέα καὶ ὁ ἴερὸς ἀγώνας τῆς Ἰδέας εἶναι τὰ ἀγια τῶν ἀγίων τοῦ ὑπερχρονικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ δημιουργικὴ οὖσία καὶ ψυχὴ καὶ φλόγα του, ὁ ζωοποιὸς καὶ φωτοδότης σκοπὸς ὅλης τῆς ζωῆς του καὶ ὅλης τῆς Ἰστορίας του, ἡ Κοσμικὴ Μοίρα του. Ὁ ἥλιος τῆς Ἑλληνικῆς Πνευματολατρείας—ἴδεολατρείας φωτοπλημμυρίζει δλους τοὺς κόσμους καὶ δλους τοὺς βυθοὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ἰστορίας, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἡθικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας. Ὄλοι οἱ κόσμοι τῆς Ἑλληνικῆς Δημιουργίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μοίρας βγαίνουν ἀπὸ τὸν ἔνα ίερὸν καὶ θεῖο κόσμο τῆς Ἑλληνικῆς Ἰδέας. Δίχως τὸ φῶς τῆς αἰωνίας ίερῆς καὶ θείας Ἰδέας, τῆς Ἑλληνικῆς Ἰδέας, ὅλη ἡ Ἑλληνικὴ Ζωὴ καὶ ὅλη ἡ Ἑλληνικὴ Ἰστορία δὲν ἔχουν κανένα ἀπολύτως νόημα καὶ ὅλος ὁ Ἑλ-

ληνικὸς Κόσμος, δίχως τὸ φῶς τῆς Ἱδέας, εἶναι ἔνας κόσμος νεκρῶν καὶ σωρὸς σκελετῶν νεκρῶν δύντων. Ἀπὸ τὶς οὐράνιες σφαῖρες τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκείας τῆς Ἑλληνικῆς Ἱδέας ἔχεινεται ὁ ποταμὸς τῆς παναρμόνιας ἥλιακῆς μουσικῆς ποὺ πλημμυρίζει ὅλους τοὺς κόσμους τοῦ Πλατωνικοῦ πανηγυρικοῦ καὶ ποὺ ἀποκορυφώνεται στὴν οὐράνια συμφωνία καὶ μελωδία τῶν αἰωνίων λόγων τοῦ θεουργικοῦ δημιουργοῦ του: «ΠΑΝ ΠΛΗΘΟΣ ΚΑΙ ΠΑΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΑΡΕΤΗ ΥΠΕΙΚΕΙ». Οἱ θεῖοι αὗτοὶ λόγοι τοῦ θεϊκώτερου πνευματικοῦ δημιουργοῦ ὅλου τοῦ Κόσμου ὅλων τῶν Ἐποχῶν ὑψώνονται σὰν οὐράνιο φωτεινὸν τόξο ἀπάνου ἀπὸ τὴν ἀβύσσο τῆς Αἰωνιότητας. Ἡ φιλοσοφία τῆς Ἰστορίας τοῦ Πλατωνικοῦ λόγου φωτίζει τὸ ἀβύσσοντα πρόβλημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἰστορίας καὶ συνάμα καὶ ὅλο τὸ ωκεάνειο πρόβλημα τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἰστορίας καὶ τῆς Μεταφυσικῆς τῆς ζωῆς ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας.

Τὸ πρόβλημα ὅλων τῶν προβλημάτων τῆς Ἀνθρώπινης Ζωῆς εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς Ἀνθρώπινης Μοίρας. Ἡ λύση τοῦ προβλήματος αὗτοῦ ἐξαρτίεται ἀπὸ τὴν λύση τοῦ προβλήματος τῆς Ἀνθρώπινης Φύσης. Οἱ λύσεις ποὺ τὸ Ἀνθρώπινο Πνεῦμα ἔδωσε ὡς τώρα στὸ σκοτεινότατο αὐτὸ πρόβλημα εἶναι οἱ λύσεις τῶν δυὸ μεγάλων φιλοσοφικῶν κοσμικῶν συστημάτων, τῶν συστημάτων τοῦ Πανυλισμοῦ καὶ τοῦ Πανιδεαλισμοῦ.

Τὸ πρῶτο σύστημα διακηρύσσει καὶ ὑψώνει ἀπάνω ἀπὸ ὅλο τὸν Κόσμο ὃς ἀσάλευτα καὶ ἀιώνια τὰ θεμελιακὰ δόγματά του. Τὸ Πᾶν εἶναι "Υλη καὶ μοναχὰ" Υλη. Καὶ ὁ Ἀνθρωπος ὃς ἔνα μόριο τοῦ ὑλικοῦ Σύμπαντος εἶναι ἔνα ὑλικὸ "Ον καὶ μόνο ὑλικὸ "Ον κάτου ἀπὸ τὸ κράτος τῶν παγκόσμιων καὶ παναιώνιων μηχανικῶν νόμων τῆς ὑλικῆς Δημιουργίας. Οἱ παράγοντες καὶ οἱ νόμοι τῆς Ἰστορίας εἶναι ὑλικοί καὶ μόνο ὑλικοί. Καὶ ὁ νόμος ὅλων τῶν Νόμων τῆς Υλης εἶναι ὁ νόμος τῆς Φυλορᾶς, τοῦ Χαμοῦ καὶ τοῦ Χαλασμοῦ, τοῦ Μηδενὸς καὶ τοῦ Θανάτου, μὲν ἔνα λόγο τοῦ Σκουληκιοῦ. Τὸ Σκουλῆκι εἶναι ὁ μόνος παγκυρίαρχος καὶ ἀπολυταρχικὸς μονάρχης μέσα στὸ Σύμπαν. «Ἐν ἀρχῇ ἦν τὸ Σκουλῆκι...». Τὸ Σκουλῆκι εἶναι ὁ μόνος Θεὸς τοῦ Σύμπαντος. Τὸ Σκουλῆκι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ὅλης τῆς Δημιουργίας, ἡ μοναδικὴ αἰτία καὶ ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ Παντός. Οὕτε Πνεῦμα, οὕτε θεοί, οὕτε Θεός, οὕτε Ἀθανασία, οὕτε Ἐλευθερία, οὕτε ἡ θυμικὸς Νόμος, οὕτε Δίκη, οὕτε Ἀρετή. Τὸ κράτος τῆς Ἀνάγκης καὶ μοναχὰ τῆς Ἀνάγκης. Τὸ Μηδὲν καὶ μόνο τὸ Μηδέν, τὸ "Ερεβος καὶ μόνο τὸ "Ερεβος! . . .

Ο ποταμὸς τοῦ Πανυλισμοῦ βγάζει στὶς νεκροθάλασσες τοῦ Κυνισμοῦ καὶ τοῦ Ἡδονισμοῦ καὶ στὶς ἄβυσσες τοῦ παγκόσμιου Πεσσιμισμοῦ καὶ Μηδενισμοῦ. Τὸ κράτος τοῦ "Υλισμοῦ δὲν ἔταν ποτὲ ἄλλοτε στὴν Ἰστορία ὅλου τοῦ Κόσμου τόσο δυνατὸ ὅσο στοὺς δυὸ τελευταίους αἰῶνες μὲ τὸ ἔπλωμα σ' ὅλο τὸν Κόσμο τῆς περίφημης θεωρίας τοῦ Ἰστορικοῦ "Υλισμοῦ, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸ μεταφυσικὸ "Υλισμὸ τῆς Εὐρώπης τοῦ 18ου καὶ τοῦ 19ου αἰώνα.

Ἡ ἴδεαλιστικὴ Κοσμοθεωρία οἰκοδομεῖ τὸ μεγαλοπρεπέστατο πνευματικὸ οἰκοδόμημα τοῦ Θεῖσμοῦ, τῆς Ἀθανασίας, τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δίκης, τῆς Ἀρετῆς, ὅλων τῶν ἴδεολογικῶν κόσμων τῶν βαθύτερων παλμῶν καὶ τῶν ὑψηλότερων πόθων, αἰτημάτων, ἀνατάσεων, ἔξαρσεων, ἐνοράσεων καὶ δραματισμῶν τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς. Ο Ἰδεαλισμὸς εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ

πνεύματος τοῦ μεταφυσικοῦ καὶ τοῦ ἡμικοῦ καὶ τοῦ ἴστορικοῦ Ὁπτιμισμοῦ, δὲ ἀπόλυτος θρίαμβος τῶν δυνάμεων τοῦ Φωτὸς καὶ τῆς δημιουργικῆς Μοίρας τοῦ Ἀνθρώπινου Ὅντος.

Ἡ ἴδεαιστικὴ μεταφυσικὴ κοσμοθεωρία καὶ ἐρμηνεία τοῦ Σύμπαντος εἶναι ἔργο κατ' ἔξοχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου καὶ δὲ ὑψηλότερος ἄνθρος ὅλων τῶν ἄθλων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου. Ἡ φιλοσοφικὴ θεμελίωση ἀπὸ τοὺς γίγαντες καὶ τιτάνες τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας τοῦ ἴδεαιστικοῦ φιλοσοφικοῦ οἰκοδομήματος ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας εἶναι ἡ πιὸ ὑψηλὴ προσφορὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου στὴν μπόθεση τῆς Κοσμικῆς Μοίρας ὅλοκλήρου τοῦ Ἀνθρώπινου Γένους. Οὐ τοῦ Ἑλληνικὸς ἴδεαισμὸς βγαίνει ἀπὸ τὰ τρίσβαθα τῆς ἴδεόληπτης Ἑλληνικῆς Ψυχῆς καὶ τῆς ἴδεολάτρισσας Ἑλληνικῆς Ζωῆς. Ἐκεῖνο ποὺ ὑψώνει τὸν Ἑλληνικὸν Κόσμον ἀπάνω ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους λαοὺς ὅλης τῆς Γῆς καὶ ὡς πρωταγωνιστὴ μέσα στὸ στέβο τῆς Παγκόσμιας Ἱστορίας εἶναι ἡ ἴδεολατρικὴ φύση καὶ οὖσία του, τὸ ἴδεολατρικὸν πάθος του. Οὐ τοῦ Ἑλληνικὸς Κόσμος εἶναι ὁ μοναδικὸς Κόσμος ὅλης τῆς Γῆς καὶ τῆς Ἱστορίας, ποὺ τὴν ἴδεα τήνε βλέπει ὡς ἀπόλυτη ἀντικειμενικὴ πραγματικότητα, ὡς ὅντως "Ον, ως τὴ μόνη κοσμικὴ πραγματικότητα καὶ δύναμη δημιουργική, ὁ μοναδικὸς Κόσμος, ποὺ ἔει τὴν ἴδεα, δημιουργεῖ Ἱστορία τῆς ἴδεας, ἔει, δίνει τὰ πάντα καὶ πεθαίνει γιὰ τὴν ἴδεα καὶ τὴ ζωή του κάνει ἀγώνα—δράμα—τραγωδία—θρησκεία τῆς ἴδεας. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία εἶναι ἡ Ἱστορία ἀδιάκοπων αἰωνίων ἀγώνων, δραμάτων, τραγωδιῶν, ὅλοκαυτωμάτων, γιὰ τὴν ἴδεα καὶ μόνο γιὰ τὴν ἴδεα. Ἡ ἴδεα γιὰ τὸν Ἑλληνικὸν Κόσμο δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ ἀφηρημένη ξενοια—ἴδεα τοῦ Ἀνθρώπινου Λογικοῦ μὲ ἀξία κοσμικὴ ἢ ὅχι ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς Ἡθικῆς, ἀλλὰ πραγματικότητα ποὺ φλέγει καὶ καίει (ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς Μεταφυσικῆς), «ζῷον ἔμψυχον τῇ ἀληθείᾳ», λαχταριστὸ κορμί, χοχλαστὸ αἷμα, φλεγόμενη ζωή, πύρινος ποταμός, ωκεανὸς φωτιᾶς καὶ φωτός.

Ἀπὸ τὴν αἰωνία αὐτὴν Μεταφυσικὴ τῆς αἰωνίας οὖσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὅντος βγαίνει ἡ αἰωνία Ἡθικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ζωῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μοίρας, ἡ Ἡθικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρετῆς. Ἡ καρδιὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρετῆς εἶναι ἡ καρδιὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἴδεας. Ἡ πιὸ ψηλὴ κορυφὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρετῆς εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐλευθερία. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐλευθερία εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀπολύτρωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνθρώπου ἀπ' ὅλες τὶς ζοφερὲς δυνάμεις τῆς Ἱστορίας ποὺ δὲ βγαίνουν ἀπ' τὰ ἀδυτα τῶν ἀδύτων τῆς ἐθνικῆς οὖσίας τῆς Αἰωνίας Ἐλλάδας, δὲ ἀπόλυτος θρίαμβος τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς καὶ τῆς δημιουργικῆς οὖσίας τοῦ ἀπάνου ἀπὸ τὸ Χρόνο Ἑλληνισμοῦ. Μὲ ἄλλους λόγους ἡ οὖσία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας εἶναι δὲ αἰώνιος πόλεμος ἐναντίον ὅλων τῶν ἔξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν βαρβάρων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ἡ πιὸ ἀστραφτερὴ Ἑλληνικὴ νίκη στὸν αἰώνιο αὐτὸ πόλεμο καὶ ἡ ἀποθέωση τοῦ ἥρωϊκοῦ—δημιουργικοῦ—νικητὴ—θριαμβευτὴ Ἑλληνικοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸ φῶς τοῦ ἥλιου τῆς Ἑλληνικῆς ἴδεας καὶ τῶν αἰωνίων θαυμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Δημιουργίας καὶ

τῆς Ἑλληνικῆς Μοίρας, θαυμάτων μόνο τῆς αἰωνίας Ἑλληνικῆς Ἰδέας.

Ἡ αἰωνία Ἡθικὴ τῆς αἰωνίας Μεταφυσικῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁντος εἶναι ἡ Ἡθικὴ τῆς Ἑλληνολατρείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Μισοβαρβαρισμοῦ. Τὰ αἰώνια θέσφατα καὶ δόγματα καὶ θέσμια τῆς αἰωνίας αὐτῆς Μεταφυσικῆς— Ἡθικῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου θεμελιώνει μὲ τὴ φιλοσοφία του ἀσάλειτα στὴν πνευματικὴν Ἰστορία τῆς Ἀνθρωπότητας ὁ Πλάτων. Λατρεία τοῦ ὠραίου καὶ φωτοβόλου καὶ θείου Ἑλληνικοῦ Ὁντος, τοῦ ἀγωνιστικοῦ καὶ ἥρωϊκοῦ καὶ δημιουργικοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁντος, γεννήματος καὶ παιδεύματος τῶν Ἑλληνικῶν Θεῶν καὶ κοσμικῆς ἐνσάρκωσης καὶ ἀποκάλυψης τοῦ Ἑλληνικοῦ Θείου, καὶ θανάσιμο μῖσος καὶ αἰώνιος θανάσιμος, ἀμείλιχτος, σκληρότατος, ἀσπλαχνος, ἔξοντωτικὸς πόλεμος ἔναντίον ὅλων τῶν ἐξωτερικῶν βαρβάρων καὶ ὅλων τῶν ἐσωτερικῶν «μειξοβαρβάρων» τῆς Ἑλληνικῆς Ἰστορίας εἶναι ἡ πεμπτουσία καὶ τὸ ἥλιοστάλαγμα—καταστάλαγμα τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας τῆς Ἰστορίας: «Οὕτω δὴ τοι τό γε τῆς πόλεως γενναῖον καὶ ἐλεύθερον βέβαιόν τε καὶ ύγιες ἔστιν καὶ φύσει μισοβαρβαρον, διὰ τὸ εἴλικρινῶς εἶναι Ἑλληνες καὶ ἀμιγεῖς βαρβάρων. Οὐ γὰρ Πέλοπες οὐδὲ Κάδμοι οὐδὲ Αἴγυπτοί τε καὶ Δαναοί οὐδὲ ὄλλοι πολλοὶ φύσει μὲν βάρβαροι ὅντες, νόμῳ δὲ Ἑλληνες, συνοικοῦσιν ἡμῖν, ἀλλ᾽ αὐτοὶ Ἑλληνες, οὐ μειξοβαρβαροι οἰκοῦμεν, ὅθεν καθαρὸν τὸ μῖσος ἐντέτηκε τῇ πόλει τῆς ἀλλοτρίας φύσεως» (245 CD). Γιὰ νὰ ζήσῃ καὶ θριαμβεύσῃ δὲ Ἑλληνικὸς Κόσμος στὸν τιτάνειο κοσμικὸ ἀγώνα του καὶ λάμψῃ ἀπάνου ἀπὸ δόλους τοὺς αἰῶνες, ἡ Κοσμικὴ Μοίρα του ἐπιβάλλει, βροντοκραυγάζει ἐδῶ δὲ Πλάτων, οἱ «Ἐλληνες νὰ ἔναι «γενναῖοι» καὶ ἥρωϊκοι, ἐλευθεροφλογόψυχοι, πνευματικὰ καὶ ἥθικὰ καὶ ἔθνικὰ γεροί, ἀγνοί καὶ δωμαλέοι καὶ νικητὲς καὶ θριαμβευτές, «εἴλικρινῶς Ἑλληνες καὶ ἀμιγεῖς βαρβάρων». Ὁχι «φύσει μὲν βάρβαροι, νόμῳ δὲ Ἑλληνες», ὅχι «μειξοβαρβαροι», ἀλλὰ καὶ «φύσει καὶ νόμῳ Ἑλληνες» μὲ τὴ λατρεία τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τὸ «καθαρὸν μῖσος τῆς ἀλλοτρίας φύσεως», τὸ φλογερὸ μῖσος ἐναντίον τοῦ Κόσμου τῶν βαρβάρων.

Τὸ ἀληθινὸ φιλοσοφικὸ νόημα τοῦ πανηγυρικοῦ τοῦ Πλάτωνος φωτοβολάει ἥδη στὰ μάτια ὅλων ἐκείνων, ποὺ «διὰ τὸ εἴλικρινῶς εἶναι Ἑλληνες καὶ ἀμιγεῖς βαρβάρων» ἔχουν τὴ θεία μοίρα τῆς ἥλυσιακῆς εὔδαιμονίας καὶ τῆς ἥλιονησιακῆς μακαριότητας τῆς μέθης ἀπὸ τὴν ὑπερκόσμια μουσικὴ τῆς αἰωνίας ἥλιακῆς συμφωνίας ὅλων τῶν κόσμων του. Ὁ Πλάτων μὲ τὸν πανηγυρικὸ του προβάλλει τὸν Ἑλληνικὸ Κόσμο, τὸν πάναγνο ἔθνικὰ Ἑλληνισμὸ τῶν «εἴλικρινῶς Ἑλλήνων καὶ ἀμιγῶν βαρβάρων», στὸ κέντρο τῆς Παγκόσμιας Ἰστορίας ως τὸ μοναδικὸ σ' ὅλη τὴ Γῆ Κόσμο Πνεύματος (συνέσει τε ὑπερέχει τῶν ὄλλων καὶ δίκην καὶ θεοὺς μόνον νομίζει» 237 D) καὶ Ἀρετῆς («τούτου δὲ τοῦ καρποῦ οὐκ ἐφθύνησεν, ἀλλ᾽ ἔνειμεν καὶ τοῖς ὄλλοις» (238A), «οἱ Μαραθῶνι . . . διδάσκαλοι τοῖς ΑΛΛΟΙΣ γενόμενοι δτι οὐκ ἀμαχος εἴη ἡ Περσῶν δύναμις, ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ΑΡΕΤΗ ὕπείκει» 240 D).

Ἡ φιλοσοφία τῆς Ἰστορίας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ ἀναπτύσσει δὲ Πλάτων καὶ στὸν πανηγυρικὸ του καὶ στὸ ὄλλα ἔργα του, δὲν εἶναι προσωπική,

ἀλλ' ἔθνική, Πανελληνική, τὸ ἀποκορύφωμα τῆς προαιώνιας καὶ παναιώνιας ἔθνικῆς φιλοσοφίας ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου, τῆς φιλοσοφίας τῆς Ἑλληνολατρείας καὶ τοῦ Μισοβαρβαρισμοῦ. Στὸ φῶς τῆς αἰωνίας αὐτῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας οἱ κόσμοι τῆς Ἰστορίας εἶναι στὸ βάθος καὶ στὴν ἀπόλυτη πραγματικότητα μόνο δυό. Ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ δὲ αἰώνιος Ἑλληνικὸς Κόσμος, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ δὲ Κόσμος τῶν αἰωνίων βαρβάρων ὅλων τῶν Ἡπείρων καὶ ὅλων τῶν Ἐποχῶν. Οἱ Ἑλληνικὸς Κόσμος εἶναι δὲ κόσμος τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Ἀρετῆς («Κάλλους σώματος καὶ ψυχῆς»), τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δίκης, τῆς Νίκης καὶ τοῦ Φωτός, τῆς Ἰδέας καὶ τοῦ Θείου. Οἱ Κόσμοι τῶν βαρβάρων εἶναι δὲ κόσμοις τοῦ πνεύματος τῆς Αἰωνίας Ἀσίας, τοῦ Ὑλισμοῦ, τοῦ Σκοταδισμοῦ καὶ τοῦ σκοταδιστικοῦ Μυστικισμοῦ, τῆς Μοναρχίας καὶ τοῦ Ἀπολυταρχισμοῦ, τῆς Βίας καὶ τῶν Ὁλοκληρωτισμῶν καὶ τῶν ἐγκλημάτων ὅλων τῶν Ὁλοκληρωτισμῶν καὶ ὅλων τῶν Ἰμπεριαλισμῶν, τῆς παγκόσμιας φρίκης καὶ ἀγωνίας, μὲν ἕνα λόγο τοῦ παγκόσμιου Μηδενισμοῦ.

Οἱ Ἑλληνικὸς Κόσμος εἶναι ἔνας προνομιακὸς μέσα στὸ Σύμπαν καὶ τὴν Παγκόσμια Ἰστορία Κόσμος. Οἱ αἰώνιος Ἑλληνικὸς Κόσμος, καὶ ὡς Φύση καὶ ὡς Πνεῦμα καὶ ὡς Ἰστορία καὶ ὡς Πολιτισμός, δὲν εἶναι οὔτε Ἀνατολή, οὔτε Δύση, ἀλλ' ἔνας ὅλοτελα ἔχωροιστός, ἴδιοτυπος, ἴδιοσύστατος καὶ ἴδιόμορφος μοναδικὸς μέσα σ' ὅλη τὴν Δημιουργία Κόσμος, ποὺ εἶναι καὶ μὲ τὴν ἔθνικὴ φύση του καὶ μὲ τὸ ἔθνικὸ πνεῦμά του καὶ τὴν ἔθνικὴ ψυχή του καὶ ὅλο τὸν ἔθνικὸ πολιτισμό του καὶ τὴν ἔθνικὴ μοίρα του ἀπάνου καὶ ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ὑπερασιατικὸς καὶ ὑπερευρωπαϊκός. Η ὑψηλὴ Φιλοσοφία τῆς Ἰστορίας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας, τοποθετεῖ, ἀπὸ τὴν ἀποψή της, καὶ τὸν Ἀσιατικὸ καὶ τὸν Ἀσιατικὸ ἥξασιατισμένο Εὐρωπαϊκὸ Κόσμο ἐπάνω στὸ ἴδιο ἴστορικὸ ἐπίπεδο, τὸ ἐπίπεδο τοῦ ὑλιστικοῦ Νατουραλισμοῦ (ἕξαίρεση ἀποτελεῖ μόνο ἔνα μικρὸ μέρος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κόσμου, τὸ μέρος τοῦ δημοκρατικοῦ Κόσμου τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ποὺ φωτίζεται ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος). Η ὑλικὴ Natura εἶναι ἡ μάνα καὶ τοῦ Ἀσιατικοῦ καὶ τοῦ Ἀσιατικοῦ στὸ βάθος του πιὸ πάνω Εὐρωπαϊκοῦ Κόσμου, πηγὴ ὅλης τῆς ζωῆς του καὶ ὅλης τῆς ἴστορίας του. Οἱ Κόσμοι αὐτὸς εἶναι δὲ Κόσμοι τοῦ ἀπολύτου κράτους τῶν τυφλῶν καὶ σκοτεινῶν ὑλικῶν δυνάμεων τῆς Ζωῆς, τῆς παγκυριαρχίας τοῦ σεισμικοῦ φυσικοῦ Πάθους, τῶν αἰωνίων ἀντιθέσεων καὶ ἀντινομιῶν, τῶν κοινωνικῶν καὶ ἔθνικῶν διαιρέσεων, τῶν Ἰμπεριαλισμῶν καὶ τῶν αἰωνίων πολέμων, κατακτήσεων, καταστροφῶν, σπαραγμῶν, τῆς δραματικῆς καὶ τραγικῆς, πεσσιμιστικῆς καὶ μηδενιστικῆς Θεωρίας τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Ἰστορίας. Αντίκρυ στὸν Κόσμο αὐτὸς τῶν Ζόφων καὶ τῶν Ἀβύσσων τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Ἰστορίας ὑψώνεται δὲ ἵερὸς καὶ θεῖος, τρισωραῖος καὶ ἀχτινοβόλος Κόσμος τῆς Αἰωνίας Ἑλλάδας, ποὺ μὲ τιτάνειους ἀγῶνες αἰώνων ὅλοκλήρων ἔχει νικήσει μὲ τὶς θαυματουργικὲς δυνάμεις τῆς πνευματικῆς φύσης του καὶ συντρίψει τὸ κράτος τῆς ὑλικῆς Natura, ἔχει ξεπεράσει τὴν νατουραλιστικὴν περίοδο τῆς Ἰστορίας καὶ τὴν πεσσιμιστικὴν καὶ μηδενιστικὴν Κοσμοθεωρία τῆς Ζωῆς καὶ ἔχει ὑψωθῆ στὸν Κόσμο τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς πνευματικῆς Νίκης καὶ Ἐλευθερίας καὶ τοῦ βασιλείου τοῦ ὑπέρτατου καὶ πανθειότατου σκοποῦ

τῆς Ζωῆς, τοῦ Θριάμβου τοῦ Πνεύματος καὶ τῶν Ἀξιῶν—Θεῶν τοῦ Πνεύματος, τοῦ σκοποῦ τῆς Ἰστορίας, τὸ Πνεῦμα νὰ γίνη Φύση καὶ οἱ Θεοὶ τοῦ Πνεύματος νὰ γίνουν Θεοὶ τῆς Φύσης καὶ τῆς Ἰστορίας.

Στὸ φῶς τῆς αἰωνίας αὐτῆς Ἐλληνικῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἰστορίας φωταστράφτουν δλοι οἱ κόσμοι τῆς Ἐλληνικῆς Ζωῆς καὶ τῆς Ἐλληνικῆς Δημιουργίας, τῆς Ἐλληνικῆς Ἰστορίας καὶ τῆς Ἐλληνικῆς Μοίρας, οἱ κόσμοι καὶ τῆς Ἐλληνικῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἐλληνικῆς Τέχνης καὶ τῆς Ἐλληνικῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Ἐλληνικῆς Ἡθικῆς—Πολιτικῆς. Ἡ Ἐλληνικὴ Θρησκεία, ἡ Ἐλληνικὴ Τέχνη, ἡ Ἐλληνικὴ Φιλοσοφία, ἡ Ἐλληνικὴ Ἡθική, στὸ ἀληθινὸ φῶς τους καὶ τὸ μόνο πραγματικὸ ἀστραφτερὸ νόημά τους, εἶναι οἱ δυνάμεις τῆς Ἐλληνικῆς Νίκης, οἱ δυνάμεις τῆς αἰωνίας Μεταφυσικῆς—Ἡθικῆς τῆς αἰωνίας Ἐλληνικῆς Μοίρας. Ἡ Μεταφυσικὴ—Ἡθικὴ τῆς Ἰστορικῆς Μοίρας τοῦ ὑπερχρονικοῦ Ἐλληνισμοῦ εἶναι ἡ Μεταφυσικὴ—Ἡθικὴ τῆς αἰωνίας πάλης καὶ νίκης τοῦ Πνεύματος ἐναντίον τῆς Υἱης, τοῦ Φωτὸς ἐναντίον τοῦ Ἐρέβους, τῆς Δημιουργικῆς Ἐλευθερίας ἐναντίον τοῦ κράτους τῆς Ἀνάγκης, τοῦ Δημιουργισμοῦ ἐναντίον τοῦ Μηδενισμοῦ, τῆς Ζωῆς ἐναντίον τοῦ Θανάτου, τῶν Θεῶν καὶ τοῦ Θεοῦ ἐναντίον τοῦ Σκουληκιοῦ. Ἡ νίκη καὶ ὁ ἀπόλυτος θριάμβος τοῦ κόσμου τοῦ ἔμνικοῦ Φωτὸς καὶ τῆς ἔμνικῆς Ἀρετῆς, τοῦ καθαροῦ ἔμνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς πάναγνης κι ὁ διλόφωτης ἔμνικης ψυχῆς καὶ οὐσίας τοῦ ἀπάνου ἀπὸ τὴν ἀβύσσο τοῦ Ἀπείρου Χρόνου Ἐλληνισμοῦ, τοῦ κόσμου τῶν «εἰλικρινῶν Ἐλλίγων καὶ ἀμιγῶν βαρβάρων», καὶ ἡ τελεία δίχως κανένα ἀπολύτως οἶχτο καὶ κανένα ἔλεος συντριβὴ τοῦ κόσμου τοῦ Ζόφου καὶ τῶν Ἀβύσσων, τοῦ κόσμου τῶν αἰωνίων βαρβάρων τῆς Ἀσίας καὶ τῆς ἔξασιατισμένης Εὐρώπης («διολλύναι τοὺς βαρβάρους μέχρι διαφθορᾶς» 242C) εἶναι ἡ πανυπέρτατη κατηγορικὴ προσταγὴ τῆς αἰωνίας Μεταφυσικῆς—Ἡθικῆς τῆς αἰωνίας Ἐλληνικῆς Μοίρας. Καὶ τῆς Μεταφυσικῆς—Ἡθικῆς αὐτῆς μύστης καὶ κοσμικὸς ἰεροφάντης εἶναι ὁ ἀθάνατος πρωθιεράρχης τῆς θρησκείας τῆς Αἰωνίας Πανελλάδας καὶ τοῦ παγκόσμιου καὶ παναιώνιου Πανελληνισμοῦ, ὁ μύστης Πλάτων, «γέννημα καὶ παίδευμα» τῶν αἰωνίων Ἐλληνῶν Θεῶν. Ὁ πανηγυρικὸς τοῦ Πλάτωνος εἶναι τὸ ἔμνικὸ Εὐαγγέλιο δλων τῶν ἔμνικῶν Εὐαγγελίων τῆς αἰωνίας Μεταφυσικῆς—Θρησκείας—Ἡθικῆς τοῦ Ἀρχαίου Ἐλληνικοῦ Κόσμου, τοῦ πνευματικότερον καὶ ἴδεαιστικότερον καὶ στ ἀληθινὰ θεῖκάτερον Κόσμου, ποὺ ἔβγαλε ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς ἡ Μάνα Γῆ («ἔξελέξατο καὶ ἐγέννησεν ἡ ἡμετέρα γῆ τε καὶ μήτηρ» 237DE) κι ἐφώτισε ὡς σήμερα ὁ Ἡλιος. Ὁ ἴδεολογικὸς κόσμος τοῦ Πλάτωνος εἶναι ἀληθινὸ ἡλιακὸ σύστημα, ποὺ στὸ κέντρο του λάμπει ὁ ἡλιος τῆς Ἐλληνικῆς Ἰδέας, τῆς Ἐλληνικῆς Ἀρετῆς. Ἡ Ἐλληνικὴ Ἀρετὴ λάμπει στὸν οὐρανὸ τῆς Ἰστορίας ὅπως ὁ ἡλιος ἀνάμεσα σὸν λα τὸ ἀλλα ἀστρα. Ὁ Ἰερὸς Λόγος τοῦ Ἀρχαίου Ἐλληνισμοῦ εἶναι ὁ πνευματικὸς ἡλιος δλου τοῦ Κόσμου. Ολος δὲ Κόσμος καὶ δλη ἡ Ἰστορία τοῦ Κόσμου δὲ νοιώθονται χωρὶς τὸ ιερὸ φῶς τοῦ Ἐλληνικοῦ Λόγου. Ὁ λόγος τοῦ Σέλλεϋ «Εἴμαστε δλοι Ἐλληνες» (ζοῦμε δλοι μὲ τὸ φῶς καὶ μόνο μὲ τὸ φῶς τοῦ Ἐλληνικοῦ Λόγου) εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια. Ὁ Δημιουργὸς τοῦ Κόσμου, ὁ Θεός, ἐνομοθέτησε τοὺς αἰώνιους νόμους τοῦ φυσικοῦ Σύμπαντος, τὸ Ἐλλη-

νικὸ Πνεῦμα ἔνομοθέτησε τοὺς αἰώνιους νόμους τοῦ πνευματικοῦ Σύμπαντος τῆς Ἰστορίας, τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἴστορικοῦ Γίγνεσθαι ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας. Οἱ νόμοι τῆς Συνείδησης καὶ τῆς Λογικῆς τοῦ λεγόμενου πολιτισμένου Κόσμου εἶναι οἱ νόμοι τῆς Ἑλληνικῆς Συνείδησης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Λογικῆς, οἱ νόμοι, ποὺ ἐθέσπισαν κι ἐθεμέλιωσαν οἱ τιτάνες τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, δὲ Σωκράτης, δὲ Πλάτων καὶ δὲ Ἀριστοτέλης. Ἡ Ἰστορία τοῦ Σωκρατισμοῦ, τοῦ Πλατωνισμοῦ καὶ τοῦ Ἀριστοτελισμοῦ γεμίζει τὴν πνευματικὴν Ἰστορίαν ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας καὶ εἶναι ὅλη ἡ πνευματικὴ Ἰστορία ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας. Οἱ Ἑλληνικὸς Κόσμος εἶναι δὲ δεύτερος Δημιουργὸς ὅλου τοῦ Κόσμου, δὲ Δημιουργὸς τῆς Ἰστορίας τοῦ Κόσμου καὶ δὲ τελειωτὶς τοῦ ἔργου τοῦ πρώτου Δημιουργοῦ τοῦ Κόσμου, τοῦ Θεοῦ. Τὸ πνευματικὸ οἰκοδόμημα ὅλου τοῦ Κόσμου εἶναι θεμελιωμένο καὶ ὑψώνεται ἀπάνου στὰ αἰώνια θεμέλια τοῦ Ἱεροῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου. Κι ἀν ὑποτεθῆ, γιὰ μιὰ στιγμή, πὼς σβύνει δὲ ἥλιος τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος ἀπὸ τὸ πνευματικὸ Στερέωμα τῆς Ἰστορίας τοῦ Κόσμου, τὸ Σύμπαν μονομιᾶς γκρεμίζεται καὶ καταχωνιάζεται μέσα στὴν ἀβύσσο τοῦ Μηδενὸς καὶ τὸ κράτος τοῦ αἰώνιου Ζέφου μπλώνεται ἀπάνου ἀπὸ τὸ Ἀπειρον. Ἡ Ζωὴ μέσα σ' ἐτοῦτον τὸν δρατὸ φυσικὸ γήινο Κόσμο δὲν ἔχει κανένα ἄλλο νόημα καὶ κανένα ἄλλο σκοπὸ παρὰ μονάχα τὴ «θεία Μετάληψη» μέσα στὸν Παρθενώνα τῆς αἰώνιας δημιουργίας—μυσταγωγίας τοῦ Ἱεροῦ Λόγου τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Κόσμου καὶ τὴ μέθη ἀπὸ τὸ ἀνάμα τοῦ αἴματος τοῦ αἰώνιου ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ θαύματος. Ἡ Μετάληψη αὐτὴ εἶναι δὲ ὑπέροχατη εὐδαιμονία τῆς ψυχῆς τοῦ Κόσμου, δὲ ζωὴ στὰ Ἡλύσια καὶ στὰ ἥλιονήσια τῶν Μακάρων. Καὶ τὴ ζωὴ αὐτὴ ζεῖ δὲ αἰώνια Ἑλληνικὴ Ψυχὴ στὶς κορυφὲς τῶν αἰώνιων πνευματικῶν δημιουργημάτων ὅλων τῶν ἀθανάτων πνευματικῶν ἐθναρχῶν τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ θεοφίλητου Πλάτωνος. Στὶς αἰώνιες κορυφὲς τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας δὲ αἰώνια Ἑλληνικὴ Ψυχὴ φιλεῖ τὸ Θεῖο καὶ ἀγκαλιάζει τὴν Ἀθανασία. Στὰ ὕψη αὐτά, σιμὰ στὸν Ἡλιο καὶ στὸ Ἀστρα καὶ στοὺς Θεοὺς καὶ στὸ Θεό, δὲ Ψυχὴ τοῦ αἰώνιου Ἑλληνισμοῦ πραγματοποιεῖ τὸν πανυπέρτατο σκοπὸ τῆς Ζωῆς, τὸν Ὅμεναιο τοῦ Ἀνθρωπίνου καὶ τοῦ Θείου, τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεοῦ! . . .

«Ἐν ἀνδρῶν ἐν θεῶν γένος· ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν ματρὸς ἀμφότεροι»

«Ὦ φίλε Πάν τε καὶ ἄλλοι δσοι τῇδε θεοί, δοίητέ μοι καλῷ γενέσθαι τάνδοθεν· ἔξωθεν δὲ δσα ἔχω, τοῖς ἐντὸς εἶναι μοι φίλια.»

Μόνο δὲ Ἱερὸς Λόγος τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ τὸ «μυστήριο ὅλων τῶν μυστηρίων» τοῦ αἰώνιου Ὅντος καὶ τῆς Αἰώνιας Δημιουργίας, μόνο δὲ Ἱερὸς Λόγος τοῦ αἰώνιου Ἑλληνικοῦ Ὅντος κατώρθωσε νὰ ὑψωθῇ στὸν Ἡλιο καὶ στὴν Αἰώνιότητα καὶ στὶς αἰώνιες ἥλιοκορυφὲς τῆς κοσμικῆς Ἀρμονίας τοῦ Σύμπαντος καὶ νὰ θεμελιώσῃ μέσα στὸν Κόσμο καὶ ἀπάνου ἀπὸ τὴν ἀβύσσο τῆς Αἰώνιότητας τὸ κράτος τοῦ Πνεύματος, τῶν Θεῶν, τῆς Ἰδέας, τοῦ Ἡλιου! . . . «Ολα τὸ ἄλλα εἶναι «φλυαρία» καὶ μοναχὰ «φλυαρία» τῶν αἰώνιων βαρβάρων τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Ἰστορίας: «To one small people . . . it was given to create the principle of Progress. That people was the Greek. Except the blind forces of Nature nothing moves in this World which is not Greek in its origin». ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΑΠΟ ΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

Κ. HILDEBRANDT¹

I.

Ἡ μορφὴ τοῦ Πλάτωνος ποὺ ἔπλαθαν στὸν περασμένο αἰώνα ἦταν ἡ μορφὴ τοῦ φιλοσόφου ποὺ ἐθεμελίωσε τὴν θεωρητικὴν ἐπιστήμην τῶν ἐννοιῶν (τὴν φιλοσοφία τῶν Ἱδεῶν), ἀν καὶ δὲν ἔξεχνιῶταν καὶ ὁ ποιητὴς ἀθανάτων μύθων ὡς καὶ ὁ θεωρητικὸς τῆς φιλοσοφίας τῆς Πολιτείας. Τὴν προσωπικὴν ὅμως πολιτικὴν του δράσην ἔβλεπαν στὸν αἰώνα αὐτὸν ὡς παραστράτημα ἐνδὸς καθαροῦ θεωρητικοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος, ποὺ ἔξιζε τὴν συμπάθεια καὶ τὴν συμπόνια ὅλου τοῦ Κόσμου. Ἐπίσης στὸν ἴδιο αἰώνα στὸν Πλάτωνα καὶ στὸ Σωκράτην ἔβλεπαν δυὸς κακοὺς πολίτες, ποὺ ἔχανόσαν μέσα σὲ θεωρίες ἀντὶ νὰ συμβάλουν στὴν καλὴ διακυβέρνηση τῆς Πολιτείας. Μονάχα ἔνα πρᾶγμα δὲν ἔβλεπαν στὸν περασμένο αἰώνα, ὅτι ἀπὸ ἔνα τέτοιο σχῆμα δὲν μπορεῖ νὰ ἔξαρθῃ ἢ ἀγαλματένια μορφὴ τῆς μεγάλης προσωπικότητας τοῦ Ἀρχαίου Κόσμου. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ δὲν ἀπαρνιέται μῷ ἀλλαφριὰ συνείδηση ἐναντίον τοπό, πρέπει πρῶτα - πρῶτα νᾶχη βαθειὰ νοιώσει μέσα του τὸ διζοβόλημα τοῦ Πλάτωνος μέσα στὴν ἐποχὴν του καὶ μέσα στὸν κόσμο τῆς πατρίδας του. Καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτὴ σχέση τοῦ Πλάτωνος μὲ τὴν ἐποχὴν του καὶ τὴν πατρίδα του δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ, σύμφωνα μὲ τὸ νόημα μιᾶς καθαρῆς ιστορικῆς θεωρίας, πὼς βγαίνει ἀπὸ τὸ παρελθόν καὶ τὶς συμπτωματικὲς καταστάσεις του, ἀλλὰ πὼς ξεπετιέται μέσῳ ἀπὸ τὴν δημιουργικὴν του θέληση τοῦ μέλλοντος, ποὺ ἔπρεπε νὰ νικήσῃ καὶ νὰ ἔπιβληθῇ ἀπόλυτα στὸ παρόν. Ὅπηρε στὸ ἀληθινὰ ὄλεθρο τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ συστηματικὸς μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος, ἐπιρρεασμένος ἀπὸ ιστορικοὺς λόγους, ἔχασε σιγά σιγὰ μπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια του τὴν εἰκόνα τοῦ ἀληθινοῦ Ἀθηναίου καὶ τοῦ Ἑλληνα πολιτικοῦ καὶ ἀφωσιώθηκε δὲνδιος στὸ ἴδαικὸ τοῦ ἔρευνητὴ σοφοῦ.

Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ παραμεριστῇ καὶ ν' ἀλλάξῃ ἡ εἰκόνα αὐτὴ τοῦ Πλάτωνος, ὅπως τὴν εἶχε πλάσει καὶ παραδεχτῇ ἡ ἐπιστήμη κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ καὶ τὴν κυριαρχία τοῦ Ἀριστοτέλη. Ἄλλο ἀν ἡ μοίρα μας στὴν ἐποχὴ μας ἔναι νὰ ἀναπλάσουμε τὴν Ἰστορία τῆς Φιλοσοφίας, στὴν περίπτωση αὐτὴ ἡ πρώτη σκέψη ποὺ πρέπει νὰ κυριαρχήσῃ ἀπόλυτα μέσα μας εἶναι ἡ σκέψη: Τὸ ἔργο τοῦ Πλάτωνος εἶναι δυνατὸ νὰ νοηθῇ ὡς ἑγότητα, μόνο ἀν ἴδοιμε, πὼς ξεφυτρώνει ἀπὸ τὸ ἔδω του καὶ τὸ τώρα του, ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴ Γῆ, ἀπὸ τὸ ἐπαναστατικὸ πάθος του. Μονάχα ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ζωῆς μέσα στὴ σύγχρονη ἐποχὴ εἶναι δυνατὸ νὰ ἰδωθῇ ὅλη ἡ ἀχτι-

1. Σημ. Μ. 'Ο Κ. Η. στὶς τρεῖς μεταφράσεις του στὴ Γερμανικὴ τῶν τριῶν πατριωτικῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος, τῆς «Ἀπολογίας», τοῦ «Κρίτωνος» καὶ τοῦ «Μενέενον», προτάσσει μιὰ γενικὴ εἰσαγωγὴ, ποὺ ἀναφέρεται καὶ στοὺς τρεῖς λόγους καὶ κυρίως στὴν ἐσωτερικὴ ἐνότητά τους, καὶ μιὰ εἰδικὴ σὲ καθένα ἀπὸ τοὺς τρεῖς λόγους εἰσαγωγὴ. Δίνουμε ἔδω στὸ I Μέρος τὸ μέγιστο μέρος τῆς γενικῆς εἰσαγωγῆς καὶ στὸ II Μέρος σχεδὸν ὅλη τὴν εἰδικὴ εἰσαγωγὴ του στὸ «Μενέενο».

νοβολία τοῦ αἰωνίου ἔργου τοῦ Πλάτωνος καὶ μονάχα ἀπὸ τὴν σκοπιὰ αὐτῇ εἶναι νοητὴ ἢ οὖσία τῆς Φιλοσοφίας γενικά. . . .

"Αν καὶ τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος χαραχτηρίζωνται ὡς διάλογοι, ὡς τόσο τὸ πραγματικὸ διαλογικὸ μέρος τους εἶναι μόνο ἓνα μικρὸ μέρος τους. Πολὺ συχνὰ τὸ διαλογικὸ αὐτὸ μέρος δίνει μονάχα τὴ βεβαιότητα, πὼς ἡ δημιουργικὴ σκέψη δὲν πηγάζει ἀπὸ τὴ μοναξιὰ ἢ ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσία τοῦ θεωρητικοῦ στοχασμοῦ, ἀλλ᾽ ἀπὸ τὴ ζωὴ μέσα στὴν Πολιτεία μὲ τὴν ὅποια σφιχτοδένεται. Κι³ ὅταν τὸ αἴσθημα τῆς ἐνότητας αὐτῆς μὲ τὴν πραγματικὴ ζωὴ στερεωθῇ, τὸ πνεῦμα τοῦ Πλάτωνος περνάει στὸ διδαχτικὸ λόγο ἢ στὸν ποιητικὸ μῆνο, ἐνῷδ κύριος λόγος, ποὺ δὲ θέτει ζήτημα ἐπιδοκιμασίας ἢ κατανόησης ἀπὸ τὸν ἀκροστάτη, ἔμεινε τὸ ὄργανο τῶν σοφιστῶν, ἢ ἀντίθεση τῆς Πλατωνικῆς Διαλεχτικῆς. "Ανάμεσα ὅμως στὸ δλο ἔργο τοῦ Πλάτωνος ὑπάρχουν δυο γνήσιοι μεγάλοι λόγοι, ποὺ ἀπευθύνονται στὸ Κοινό, καὶ οἱ λόγοι αὐτοὶ εἶναι ἡ Ἀπολογία καὶ ὁ Μενέξενος.

Οἱ δυὸ αὐτοὶ λόγοι μέσα στὴ μυθικὴ ἐκείνη πραγματικότητα, τῆς ἀπόλυτης ἐχότητας καὶ ταυτότητας τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Πλάτωνος, χαραχτηρίζονταν τὰ ἀντίθετα δρια τῆς δυνατότητας. "Η Ἀπολογία εἶναι ἡ ἀξιοπιστότατη μαρτυρία γιὰ τὸν ἴστορικὸ Σωκράτη καὶ ἡ ἴστορικὴ μορφὴ τοῦ Σωκράτη παρουσιάζεται ἐδῶ τόσο ἔντονα καὶ ἀδρά, ὥστε μπορεῖ δ Πλάτων νὰ παρουσιάζῃ στὸ μοναδικὸ αὐτὸ διάλογο ὡς παρόντα τὸν ἔαυτό του. Ταυτόχρονα ὅμως ἡ Ἀπολογία εἶναι ἔνας Πλατωνικὸς λόγος, γιατὶ περιέχει τὸ σπόρο τῆς μυθικῆς ἐκείνης ἐνότητας, τὴ Σωκρατικὴ κληρονομιά, ποὺ ἐπιβιώνει φυσικὰ μέσα στὸν Πλάτωνα. "Ο Μενέξενος ἀπεναντίας εἶναι ἡ μοναδική, ἀνάμεσα σ³ δλους τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους, ἴστορικὴ μαρτυρία γιὰ τὸν ἕδιο τὸν πολιτικὸ Πλάτωνα, ἴστορικὰ ἀπολύτως ἀδύνατη στὸ στόμα τοῦ Σωκράτη¹, καὶ δ ἀστεῖος διάλογος ποὺ πλαισιώνει τὸν δλο λόγο κάνει εἰρωνικὰ δλοφάνερο, πὼς δ Πλάτων θέλει ἐδῶ νὰ ἥναι μιὰ φορὰ δ ἕδιος δ ὄργανος τοῦ λόγου, συνεπῶς ἀκόμα τόσο Σωκρατικός, ὥστε δ Πλάτων νὰ αἰστάνεται ἐπίσης καὶ στὸ νέο δρόμο του δτι δ Σωκράτης ἔξακολουθεῖ νὰ ζῇ μέσα του.

"Η φύση τῶν δυὸ αὐτῶν ἔργων καὶ ἡ μεγάλη ἐσωτερικὴ διαφορὰ ποὺ τὰ χωρίζει ἀποκαλύπτει τὸ μυστικὸ τῆς μοίρας τοῦ Πλάτωνος. "Η Ἀπολογία παρουσιάζει τὸ Σωκράτη σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴν Ἀθηναϊκὴ πολιτεία καὶ ὅμως ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος στὸ ἔργο του αὐτὸ εἶναι κυριαρχημένη δλότελα ἀπὸ τὴ σκέψη τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας. "Ο Μενέξενος δείχνει τὸν Πλάτωνα τόσο κοντὰ στὸ Ἀθηναϊκὸ ἀστυ δσο δὲν ἥταν ποτὲ ἄλλοτε, καὶ δμως ἡ σκέψη γιὰ τὸ Ἀθηναϊκὸ ἀστυ δὲν εἶναι αὐτὴ ποὺ κυριαρχεῖ στὸ ἔργο αὐτὸ καὶ ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία ὑψώνεται ἐδῶ στὴν ὑψηλότερη Κοινότητα, τὴν Κοινότητα τοῦ Ἐλληνικοῦ Ἐθνους. "Ανάμεσα στὰ δυὸ αὐτὰ ἔργα ὑπάρχει ἡ θανάσιμη κρίση τοῦ «Γοργία», ὕστερος ἀπὸ τὴν ὅποια δ Πλάτων ἐγκαταλείπει τὴν Ἀθήνα καὶ φεύγει γιὰ τὶς Συρακοῦσες. Πῶς εἶναι δυνατὴ ἡ ἐνότητα τῶν δυὸ αὐτῶν λόγων, ποὺ χωρίζει μιὰ τόσο μεγάλη διαφορά, καὶ ἀκόμα περισσότερο πῶς εἶναι δυνατὴ μιὰ ἐνότητα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Σωκράτη;

1. Σημ. Μ. Γιατὶ δ Σωκράτης είχε πεθάνει 13 χρόνια πρὸ τὴ συγγραφὴ τοῦ «Μενέξενου». Ο Σωκράτης πέθανε στὰ 399, δ «Μενέξενος» είδε τὸ φῶς στὰ 386.

Ἐκεῖνο ποὺ κινεῖ τὸ θαυμασμό μας εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐνότητα αὐτῇ πραγματοποιεῖται στὸν Κρίτωνα μὲν ἔναν τρίτο, ἀν καὶ συντομώτερο λόγο, τὸ λόγο τῶν νόμων καὶ τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, τῆς Ἱδέας τῆς αἰώνιας Ἀθήνας. Στὸ λόγο αὐτὸ σώζεται γιὰ τὶς μέλλουσες γενεὲς ὁ δεσμὸς τοῦ Σωκράτη—Πλάτωνος μὲ τὴν πατρικὴ πολιτεία, καὶ δοῦ ἀν πολὺ λίγες ἐλπίδες εἶχε ἡ μοίρα τοῦ Πλάτωνος νὰ καταχτήσῃ καὶ νῷ ἀναμορφώῃ τὴν Ἀθήνα, ὡς τόσο ὁ Πλάτων ἔμεινε ὡς τὸ τέλος πιστὸς στὴ Σωκρατικὴ ἵερὴ ὑπόσχεση ποὺ ἔδωσε στὸ λόγο του αὐτό. Ἀν οἱ τρεῖς αὐτοὶ λόγοι παρουσιάζουν τὸν Πλάτωνα ὡς Σωκρατικὸ καὶ ὡς Ἀθηναῖο, ὡς τόσο θὰ ἦταν ἀμαρτία καὶ ἀσέβεια πρὸς τὸ πνεῦμα του, ἀν ἥθελαμε, σώνει καὶ καλά, νὰ περιορίσουμε καὶ νὰ κλείσουμε ἀναγκαστικὰ τὸ ἔργο του μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ καὶ νὰ τὸ ἔρμηνεύσουμε μόνο ὡς ἀνάπτυξη τῆς Σωκρατικῆς διδασκαλίας. Ἡ ἐνότητα Σωκράτης—Πλάτων δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ νοηθῇ μὲν ἔνα τέτοιο νόημα, γιατὶ ὁ Πλάτων στὸ ἔεδιπλωμα καὶ φανέρωμα τοῦ πνευματικοῦ δημιουργικοῦ του πλούτου καὶ στὸν ποιητικὸ ἐνθουσιασμό του σπάει τὰ πλαίσια αὐτὰ καὶ ἀνεβαίνει ψηλότερα ἀπὸ τὸ Σωκρατικὸ—Ἀθηναϊκὸ δρᾶσοντα. Ἐκεῖνο ποὺ προέχει στὴν πνευματικὴ δημιουργία τοῦ Πλάτωνος εἶναι τὸ δημιουργικὸ γίγνεσθαι μέσα στὸν ποταμὸ τῆς ζωῆς—χρονικότητας καὶ ὅχι ἡ θεωρητικὴ πλευρὰ τῆς φιλοσοφίας του. Ὁ πλοῦτος τοῦ Πλατωνικοῦ ἔργου δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀρχή, ἀλλ᾽ ἡ δλοῖσθαντανη ἐνότητα τῆς ἔξαιρετικῆς αὐτῆς δημιουργίας ἐνορᾶται, μονάχα ἀν ἰδοῦμε, πῶς σώζεται καὶ στερεώνεται. ἡ πνευματικὴ σχέση καὶ ἐνότητα τοῦ Πλάτωνος μὲ τὴν Ἀθηναϊκὴ Γῆ καὶ μὲ τὸν πνευματικὸ σπόρο τῆς Σωκρατικῆς διδασκαλίας. Ὁχι ἀπὸ τὶς ἀρχὲς καὶ τὶς αἰτίες, ἀλλὰ περισσότερο ἀπὸ τὸ ἀποτελέσματα καὶ προπάντων ἀπὸ τὸν τελικὸ σκοπὸ εἶναι δυνατὸ νὰ νοηθῇ ἡ οὖσία τοῦ δημιουργοῦ καὶ θεμελιωτή. Ἀπὸ τὸ σκοπὸ τοῦ Πλάτωνος νὰ σώσῃ τὴν Ἀθήνα ἔπειτάχτηκε ὁ ὑψηλότερος σκοπὸς νὰ σώσῃ δλόκληρο τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος. Σκοπὸς τοῦ Πλάτωνος δὲν ἦταν νὰ γίνῃ ὁ θεμελιωτὴς μιᾶς νέας πνευματικῆς Ἐποχῆς στὴν πνευματικὴ Ἰστορία τοῦ Κόσμου, τὸ πρότυπο τοῦ φιλοσόφου ὅλης τῆς Εὔρωπης. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ ὑπῆρξε περισσότερο ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ Ἔθνος του δὲ θέλησε νῷ ἀκολουθήσῃ τὸν πνευματικὸ δρόμο του καὶ ἀρνήθηκε τὴν πνευματικὴ ἥγεσία του.

Οἱ τρεῖς πατριωτικοὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Πλάτωνος εἶχαν χάσει στὰ Νεώτερα χρόνια τὴν λάμψη τους. Τὸ πατριωτικὸ πάθος τους εἶναι τόσο ἀνθρώπινο, τόσο ἀντρικο, ὥστε ἐθεωρήθηκαν ὡς πρότυπα γιὰ τὴ σχολικὴ διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν τῶν σκολειῶν, ἀλλὰ μὲ τὴ θεωρία αὐτὴ τὸ πνευματικὸ θέλγητρό τους περιωρίστηκε μονάχα σῷ ἔνα αἰσθητικὸ καὶ φιλολογικὸ χρόνο. Ἡ Ἀπολογία εἶχε βέβαια ἀξία γιὰ τὴν Ἰστορία τοῦ Σωκράτη, ἀλλὰ δὲν εἶχε, σύμφωνα μὲ τὴ θεωρία αὐτή, καμμιὰ σημασία γιὰ τὴν Πλατωνικὴ φιλοσοφία. Ὁ Κρίτων εἶχε ἀξία μόνο ὃς μπλὸ δοκίμιο δητορικῆς καὶ ὁ Μενέξενος σβυνόταν μὲ προθυμία καὶ εὐχαρίστηση ἀπὸ τὸν πίνακα τῶν Πλατωνικῶν ἔργων ὡς δῆθεν μὴ γνήσιος. Ἡ μεγάλη ἀνάγκη τῆς Γερμανίας ἦταν ἐκείνη ποὺ πρωτοξύπνησε τὴ συνείδηση, ὅτι ἡ πατριδολατρικὴ ἀχτινοβολία τοῦ Πλατωνικοῦ αὐτοῦ λόγου δὲν ἦταν στολίδι μόνο ἐνὸς πανηγυρικοῦ λόγου,

ἀλλ' ὅτι μὲ τὸ σβύσιμό της σβύνει συνάμα καὶ κάθε τι τὸ ὑψηλότερο στὴν ζωή, κάθε τι ποὺ κάνει τὴν ζωὴν ἀξια νὰ τὴν ζῆσῃ ὁ ἀνθρώπος.

Κάθε εἰκόνα τοῦ Πλάτωνος εἶναι σχετική, ώς τόσο ὁ Πλάτων ότι ζῆση ἀκόμα πολλὲς πνευματικὲς ἐποχὲς καὶ ἀνοιξες στὴν πνευματικὴν Ἰστορία τοῦ Κόσμου. Ἐπιβάλλεται μόνο ἡ ἐρμηνεία του νὰ ὑψώνεται σὲ μιὰ ζωογόνο καὶ δημιουργικὴ εἰκόνα του. Ἀν δικαὶος ἔλπιζουμε, πὼς ἐμεῖς οἱ Γερμανοὶ τοῦ αἰώνα μας ότι μπορούσαμε νὰ συλλάβουμε πρῶτοι ἀπ' ὅλους τὴν ἐνότητα αὐτὴ τῆς πνευματικῆς μορφῆς τοῦ Πλάτωνος, ἡ ἔλπιδα αὐτὴ ἥχει λιγότερο ώς τολμηρή, σὰν θυμηθοῦμε, πὼς ἡδη ὁ Ἀριστοτέλης, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι στὴν ἀρχὴ ἔμαυμαζε καὶ τιμοῦσε ἔξαιρετικὰ τὸν Πλάτωνα, ώς τόσο ἔστρεψε τὴν ἐρμηνεία τοῦ Πλάτωνικοῦ ἔργου πρὸς τὸ σφαλερὸ δρόμο τῆς Ἀφαίρεσης. Ὁ θάνατος τοῦ Πλάτωνος σημαίνει τὴν στροφὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Ἑλληνιστικῆς περιόδου, πρὸς τὴν παραίτηση τῆς Φιλοσοφίας ἀπ' ὅλες τὶς δημιουργικὲς καὶ πλάστρες δυνάμεις ποὺ παιδεύουνται τοὺς λαοὺς καὶ πλάθουνται τὶς πολιτεῖες. Γιὰ πρῶτη φορὰ στὶς ἀρχὲς τῆς Ἀναγέννησης, μὲ τὸ ἔμθωριασμα καὶ τὴν παρακμὴν τοῦ σχολαστικοῦ Ἀριστοτελισμοῦ, ὑψώθηκε ὁ Πλάτων, προπάντων στὴν Ἀκαδημία τῆς Φλωρεντίας, ώς συνθετικὴ δημιουργικὴ πνευματικὴ δύναμη καὶ δημιουργικὴ προσωπικότητα.

II.

....Τὸ μεγάλο κι ἔπικίντυνο πρόβλημα ποὺ τίθεται στὴν συνείδηση τοῦ Πλάτωνος ὕστερο ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Σωκράτη εἶναι τὸ πρόβλημα, πῶς ότι κατορθώσῃ νὰ ἔναρμονίσῃ τὴν ἀπόλυτη συνέχιση τοῦ ἔργου τοῦ Σωκράτη μὲ τὸ χρέος του πρὸς ἔξυπηρέτηση τῆς πολιτείας ποὺ τὸν εἶχε θανατώσει. Τὸ σκοπὸ αὐτὸ μποροῦσε νὰ πραγματοποιήσῃ μονάχα μιὰ δημιουργικὴ προσωπικότητα, ὅπως ὁ Πλάτων, καὶ τὰ ἔργα του ποὺ εἶδαν τὸ φῶς στὰ χρόνια ποὺ ἦρθαν ἀμέσως κατόπι ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Σωκράτη—ὁ Λάχης, ὁ Χαρμίδης, ὁ Λύσις—ἀχτινοβολοῦν τὴν εὐτυχία τῆς ἐπιτυχίας ἐνὸς τέτοιου ἀθλου. Ὡς τόσο τὸ αἰσθητήριο τῆς πραγματικότητας ἦταν φυσικὸ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν Πλάτωνα στὸ νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν ἔξωτερην ἀποτυχία τοῦ Σωκράτη τὰ ἀναγκαῖα συμπεράσματα καὶ νὰ τὸν κάμῃ ν^ο ἀλλάξῃ κύκλῳ ἐνεργείας καὶ νὰ φανερώσῃ τὴν δημιουργική του δραστηριότητα σ^ο ἔνα ἄλλο ἐπίπεδο: Δὲ γυρίζει, ὅπως ὁ Σωκράτης, στὴν ἀγορὰ καὶ στοὺς δρόμους καὶ δὲν ἀπευθύνεται σὲ κάθε πολίτη ὡς ἀτομο καὶ στὸ πλῆθος ποὺ ἀκροαῖται τὸ Σωκράτη, ἀλλὰ ζητᾶ, ώς καὶ μὲ τὸ γραφτὸ δημιουργικὸ πνευματικὸ ἔργο του, νὰ καταχτήσῃ πρῶτα καὶ νὰ διαπλάσῃ τοὺς κατάλληλους ἔθνικοὺς παιδαγωγοὺς καὶ πνευματικοὺς καὶ πολιτικοὺς ἥγετες, ποὺ χρειάζεται καὶ ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία καὶ δλος ὁ Ἑλληνισμός. Ἡ κατάπτωση δικαὶος τῆς Ἀθήνας στὰ χρόνια αὐτὰ ἦταν λόγος γιὰ νὰ μὴν μπορῇ ν^ο ἀκολουθήσῃ οὕτε καὶ τὸ δρόμο αὐτό: Εἶναι ἀλήθεια, πὼς ὁ Πλάτων ἔβλεπε δτι ἔκεινο ποὺ ἔχειαζόται ἀπάνω ἀπ' ὅλα ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Κόσμος ἦται ἡ ἡθικὴ ἀναγέννηση τοῦ λαοῦ μὲ τὴν Σωκρατικὴ σωφροσύνη καὶ ὅχι μιὰ ἔξωτερην δυναμικὴ πολιτικὴ ἐπιβολῆς καὶ ἐπεκτατισμοῦ, ἀλλὰ δὲν μποροῦμε νὰ παρα-

δεχτοῦμε, ἀκόμα καὶ γι' αὐτὰ τὰ χρόνια, πώς δὲ Πλάτων καταδικάζει τὴν δυναμικὴν πολιτικὴν τῶν Ἀθηναίων πολιτικῶν τῆς ἔξωτερης ἐπέκτασης κι' ἐπιβολῆς τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας. "Οχι, ἐκεῖνο ποὺ καταδικάζει εἶναι μονάχα ἡ ἀντεμνικὴ πολιτικὴ τους! Χρόνια δλόκληρα σωπαίνει καὶ δὲν παίρνει θέση στὰ πολιτικὰ ζητήματα τῆς πατρίδας του κι' οὔτε στὸ ζήτημα τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου ἐναντίον τῆς Σπάρτης, στὸν δόποιο ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία κατορθώνει νὰ ἔχῃ στὴν ἀρχὴν ἐπιτυχίες μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ κληρονομικοῦ ἔχθροῦ τῆς Ἑλλάδας, τοῦ Πέρση. Δὲν ἔρουμε ἀπολύτως τίποτα γιὰ τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνες τοῦ Πλάτωνος στὰ χρόνια αὐτά, ἀλλ' ἐνα πρᾶγμα εἶναι βέβαιο: "Ο Πλάτων βλέπει νὰ ναυαγῇ δλο τὸ ἔργο του στὴν πατρίδα του καὶ νοιώθει τὸν ἔαυτό του νὰ ἐγκαταλείπεται ἀπὸ δλους. "Ο «Γοργίας» σημαίνει τὸ ἔσπασμα τῆς πατρὸς δυνατῆς ἀγανάχτησης κι' ὁργῆς γιὰ τὴν ἐγκατάλειψή του, τὴν ὁργὴν μὲ τὴν Ἀθηναϊκὴν πολιτεία. "Η δρμὴ καὶ ἡ δριμύτητα τῆς ἐπίθεσης αὐτῆς, ποὺ ἀποτελεῖ σαρκασμὸν καὶ μάλιστα χλευασμὸν τοῦ λαοῦ, εἶχε τὸν κίντυνο στὴν ἐποχὴν αὐτή, ἐποχὴν πολέμου καὶ κιντύνου τῆς πολιτείας, νὰ προκαλέσῃ γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμα τὴν μοίρα τοῦ Σωκράτη, ἀλλ' αὐτὸν δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἥναι δ σκοπὸς τοῦ Πλάτωνος. "Ο Πλάτων ἔμεινε πιστὸς στὴν Ἱερὴ Ιδεολογικὴν ὑπόσχεση τοῦ «Κρίτωνος», νὰ μὴν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ καμμιὰ ἐπανάσταση στὴν Ἀθήνα μὲ σκοπὸν τὴν κατάλυση τῶν νόμων τῆς πατρίδας του, ἀλλ' ἐκλέγει ὡς διέξοδο τὴν ἄλλη δυνατότητα ποὺ ἀναφέρεται στὸν «Κρίτωνα», τὴν φυγὴν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. "Ετσι εἶναι πιθανό, πώς δὲ Πλάτων ἀποφάσισε τὸ μεγάλο ταξίδι του ἅμα εἶδε τὸ φῶς δ «Γοργίας».

"Ἐπειδὴ ἡ πατρίδα του δὲν τὸν ἀκολουθεῖ στὸν πνευματικὸν δρόμο του, δ Πλάτων ἀγωνίζεται νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἀναγέννηση τῆς Πολιτείας ἀπάνω στὰ θεμέλια τῆς πλατύτερης καὶ μεγαλύτερης πατρίδας, τοῦ Ἐθνους, κι' ἐπειδὴ ἡ διδασκαλία του δὲν ἔχει ἀκόμα καμμιὰ ἐπιτυχία, ζητάει νὰ τὴν θεμελιώσῃ βαθύτερα μέσα στὴν κοσμικὴ φιλοσοφία. "Αναζητᾷ στὴν Κάτω Ἰταλία τοὺς Πυθαγορείους, ποὺ συνεχίζουν τὸν κατὸν ἔξιοχὴν ἐκεῖνο ὁργανισμὸν πολιτικῆς φιλοσοφίας, καὶ φεύγει ἀπὸ κεῖ πρὸς τὶς Συρακοῦσες, τὸ δυνατότατο πρόχωμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐναντίον τῶν Καρχηδονίων.

Αὕτη εἶναι ἡ λύση. "Αν οἱ ἄλλοι Σωκρατικοὶ ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Σωκράτη ἐβγάλανε ἥδη τὸ συμπέρασμα, δτι ὕφειλαν νὰ διακρίνουν στὴ διδασκαλία τους τὴν φιλοσοφία ἀπὸ τὴν πολιτική, δ Πλάτων ἀπὸ τὴ δική του ἀποτυχία στὴν Ἀθήνα ἐβγαλε τὸ συμπέρασμα, πὼς ἐπρεπε νὰ ζητήσῃ μιὰν ἄλλη Ισχυρὴ στρατιωτικὴ δύναμη ὡς πυρήνα γιὰ τὴν πολιτικὴ ἀναγέννηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους. "Οταν δμως ὕστερος ἀπὸ τὴ διάστασή του μὲ τὸ Διονύσιο τὸν Α'. τῆς Σικελίας δ Πλάτων ξαναγύρισε στὴν Ἀθήνα, εἶχε ἀλλάξει ἡ πολιτικὴ κατάσταση τῆς πατρίδας του, καὶ γεννιέται τώρα μέσα του ἡ ἐλπίδα, πὼς μπορεῖ νὰ κάμη τὴν Ἀθήνα κέντρο τῆς ἐθνικῆς ἀναγέννησης. Στὸ ἀληθινὰ δὲν ὑπολογίζει τώρα πιὰ σὲ γοργὰ ἀποτελέσματα, ἀλλ' ἴδρυε τὴν Ἀκαδημία μὲ πυθαγορικὸν πνεῦμα καὶ μὲ τὸ σκοπὸν νὰ ἐκπαιδεύσῃ καὶ διαπλάσῃ τοὺς ἐθνικοὺς πολιτικοὺς τοῦ μέλλοντος. "Η πίκρα τοῦ «Γοργία», τὸ ναυάγιο στὴν αὐλὴ τοῦ Σικελοῦ τυράννου, ἐπρεπε νὰ κάμουν, θὰ μποροῦσε νὰ πιετευθῇ, ἀδύνατη τὴ δράση αὐτῆς. "Αλλ' ἡ ὁργὴ τοῦ Πλάτωνος μὲ τὸ Διονύσιο τὸν Α'

μποροῦσε τώρα νὰ ἔξυψωσῃ τὸ γόητρό του στὴν Ἀθήνα, γιατὶ ὁ Διονύσιος ἦταν κηρυγμένος φίλος τῆς Σπάρτης καὶ ἔχθρος τῆς Ἀθηναῖς· ἡ φιλία ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ Πλάτωνος μὲ τὸ Δίωνα, ποὺ ἦταν κοντὰ στὴν κατάληψη τῆς ἔξουσίας, καὶ μὲ τὸ μεγάλο πολιτικὸ Ἀρχύτα ἦταν φυσικὸ νὰ ἔξυψωσῃ τὸ πολιτικὸ κῦρός του στὴν πατρίδα του. Ἀλλ᾽ ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ ἡ ἀρνητικὴ ἐπίσης στάση, ποὺ εἶχε πάρει στὸ ζήτημα τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου, εἶχε ἀποδειχτῇ ἀπὸ τὰ πράγματα ὡς σωστή. Μποροῦσε συνεπῶς ὁ Πλάτων, πλουτισμένος καὶ μὲ τὴ σοφία τῶν Πυθαγορείων, νὰ ἐμφανιστῇ τώρα στὴν Ἀθήνα ὡς ἴδρυτης Σχολῆς. Ἀλλ᾽ εἶναι εὐκολονόητο, πὼς γιὰ ἓνα τέτοιο σκοπὸ ἥθελε πρῶτα νὰ μαλακώσῃ τὴν δέξιητα τοῦ «Γοργία» καὶ νὰ πιαστῇ πιὸ δυνατὰ ἀπὸ τὸν «Κρίτωνα». Τὴ φυσικὴ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἀφορμὴ ἔδωσε ὑστερὸ ἀπὸ τὸ κλείσιμο τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδα ἡ δημόσια τελετὴ τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας γιὰ τὸν πανηγυρικὸ ἔγκωμιασμὸ τῶν ἱρωϊκῶν νεκρῶν τῶν πολέμων της. Ἐτοι δὲ Πλάτων ἔγραψε ὁ Ἰδιος ἕναν πανηγυρικὸ ἐπιτάφιο λόγο, γιὰ νὰ ἔγκωμιάσῃ τοὺς νεκροὺς ποὺ ἔπεσαν πολεμῶντας γιὰ τὴν πατρίδα τους, τὸ «Μενέξενο».

Ἄν ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία εἶχε ἐπιχειρήσει τὸν Κορινθιακὸ πόλεμο μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ βασιληᾶ τῆς Περσίας, ὡς τόσο ἡ Σπάρτη ὑπερθεμάτισε στὴν πολιτικὴ αὐτὴ μὲ τὸ νὰ κλείσῃ μιὰ πραγματικὴ συμμαχία μὲ τὴν Περσία. Στὰ 387 ἐκλείστηκε ἡ αἰσχρὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα συνθήκη εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδα ἥ καλύτερα εἰρήνης τοῦ βασιληᾶ τῆς Περσίας: Σύμφωνα μὲ τοὺς δρους τῆς εἰρήνης αὐτῆς ὁ Πέρσης ἐπῆρε τὴν Ἑλλάδα ὡς προτεχτοράτο του, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μείνῃ ἡ Σπάρτη ἀπερίσπαστη νὰ ὑποδουλώσῃ ἀνενόχλητα τὶς ἄλλες Ἑλληνικὲς πόλεις. Βέβαια ἡ Ἀθήνα ἐβγῆκε ἀνεπάντεχα χωρὶς καμμιὰ ζημιὰ καὶ μάλιστα ὠφελημένη ἀπὸ τὴν ὑπόθεση αὐτή, γιατὶ ἡ Σπάρτη δὲν ἥθελε νὰ φέρνῃ τὸ βάρος τῆς παντοτεινῆς ἔχθρας της. Ἡ Σωκρατικὴ φιλοσοφία εἶχε πάντα βαθύτατη ἐπίδραση καὶ ἀπήχηση στὴν ψυχὴ πολλῶν Ἀθηναίων μὲ τὴ διδασκαλία της, πὼς ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἔσωζε τὸν Ἑλληνισμὸ δὲν ἦταν ἡ τυραννικὴ μανία δύναμης καὶ ἐπιβολῆς καὶ ἐπικράτησης τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ μόνο μιὰ ἀνώτερη δημιουργικὴ γιὰ τὸ λαὸ δικαιοσύνη. Καὶ ἀκριβῶς ὅλη ἡ ἔχωριστὴ ἀξία τοῦ Πλατωνικοῦ αὐτοῦ λόγου, τοῦ «Μενέξενου», ἔγκειται στὸ δτὶ στὸ λόγο αὐτὸ εἶναι ἡ μοναδικὴ φορὰ ποὺ ὁ Πλάτων ἐμφανίζεται δημόσια μπροστὰ στὸ κοινὸ τῆς πατρίδας του καὶ δίνει μιὰ κριτικὴ φιλοσοφικὴ ἀξιολόγηση τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτικῆς σὲ μιὰ κριτικὴ ἐπισκόπηση τῆς Ἑλληνικῆς Ἰστορίας.

Ἡ «κριτικὴ» ἐπιστήμη τοῦ 19ου αἰώνα δὲν κακομεταχειρίστηκε κανένα ἄλλο ἔργο τοῦ Πλάτωνος τόσο ὅσο τὸ «Μενέξενο». Παρὰ τὶς ἀναμφισβήτητες καὶ ἀλάθευτες ἀποδείξεις ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα προσπαθοῦσαν στὸν περασμένο αἰώνα νὰ ἔβγαλουν τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς δῆθεν μὴ γνήσιο. Κι ὅταν ἀποδείχτηκε, πὼς ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ πετύχῃ, ἀγωνίστηκαν νὰ τὸ ἔεκάμουν ὡς φράση, ὡς ἀστεῖο, ὡς εἰρωνία καὶ σάτυρα. Ἡ ἀγανάχτηση γιὰ τὴν κίνηση αὐτή, ἀπὸ τὴν δύοις μάλιστα δὲ στάθηκαν μακριὰ καὶ ἀξιοσέβαστοι ἀντρες, μετριάζεται μόνο μὲ τὴ συνείδηση πὼς κάθε τι ποὺ δὲν ἔσημαινε ἐπιστημονικὸ πλουτισμὸ καὶ διαφωτισμὸ τοῦ

ζητήματος μονάχα ώς φιλολογική φράση μπορούσε νὰ διαβαστῇ καὶ νὰ κριθῇ. "Ολους ἔκείνους ποὺ δὲν ἥθελαν ν^ο ἀκούσουν τὴν φωνὴ τῶν μεγάλων προφητῶν, δπως δ Nietzsche, μόνο ἡ βαθύτατη πραγματικὴ ἀνάγκη τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ ὕστερ^ο ἀπὸ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο μποροῦσε νὰ τοὺς κάμῃ ν^ο ἀνοίξουν τὶς καρδιές τους γιὰ τὴν ἀπλὴ ἀλήθεια τοῦ πατριδολατρικοῦ πάθους. Μὲ τὸν πανηγυρικὸ λόγο τοῦ Πλάτωνος ξέσπασε τώρα συγκλονιστικὴ καὶ ἡ δική μας κοσμικὴ μοίρα.

Οὔσιαστικὰ καὶ σύμφωνα μὲ τὸ βαθύτερο νόημά του ἔπειτε ὁ λόγος τοῦ Πλάτωνος νὰ ἦναι σὲ ἀπόλυτη ἔσωτερη ἀρμονία μὲ τὸν «Κρίτωνα», μὲ τὴν Ἰδέα τῆς Αἰωνίας Ἀθήνας, ἀλλ^ο ἐπειδὴ ἡ πρώτη μεγάλη προσπάθειά του δὲν εἶχε φέρει καρπούς, ἔπειτε ὁ Πλάτων νὰ προχωρήσῃ πιὸ πέρα καὶ πιὸ βαθειά. Πιὸ πέρα συνδέοντας τὴν Ἀθήνα μὲ τὸ Ἑλληνικὸ Ἐθνος, πιὸ βαθειὰ ἔνταξις στὶς πρωτοπηγὲς καὶ τὴν αἰωνία ἔθνικὴ οὖσα τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, στὸν πρῶτο κόσμο τῆς Ἀττικῆς τῶν αἰώνων τῆς Αὐγῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ τοὺς δυὸ αὐτοὺς σκοποὺς πετυχαίνει μὲ ποιητικὴ ἀπλύτητα καὶ τελειότητα στὸ μῆδο τοῦ αὐτοχθονισμοῦ τῶν πρώτων κατοίκων τῆς Ἀθηναϊκῆς Γῆς (Κεφ. 6—7). "Οτι ὁ Πλάτων παίρνει στὰ σοβαρὰ τὴν θεωρίαν ἀντὶ τῶν ἔθνολογικὰ καθαρῶν φυλῶν καὶ τῆς φυλῆς του, θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἀμφιβάλλῃ, δσο ἐπικρατοῦσε ἡ θεωρία πὼς ἦταν ὁ δρυθολογιστής (rationaliste) ἀπὸ τὸν δποῖο δὲν μποροῦσε νὰ περιμένῃ κανεὶς τὴν ἀξιολόγηση φυσικῶν στοιχείων καὶ δυνάμεων. Καὶ δμως μὲ ἀπόλυτη Ἰδεολογικὴ συνέπεια καὶ ὅπως ποτὲ ἄλλοτε ἀναπτύσσεται σ^ο ἐνα σπουδαιότατο καὶ κοινωνίατο ἔργο του, στὴν «Πολιτεία», ἡ θεωρία τῆς συστηματικῆς καλλιέργειας τῶν φυλῶν καὶ συνάμα ἐπιβεβαιώνεται ἡ θεωρία τῆς ἔθνολογικῆς ἀγνότητας τοῦ Ἑλληνικοῦ αἴματος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς: «Φημὶ γὰρ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν γένος αὐτὸ αὐτῷ οἰκεῖον εἶναι καὶ ξυγγενές, τῷ δὲ βαρβαρικῷ ὅμνειόν τε καὶ ἀλλότριον» (470 C). "Αν γενικὰ εἶναι βλαστῆμα νὰ ζητᾶμε πνευματώδικους σαρκασμοὺς στὸν Πλατωνικὸ πανηγυρικὸ τῶν νεκρῶν ἥρωων τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας, ως τόσο ἡ θεωρία αὐτὴ τῇ; ἔθνολογικῆς ἀγνότητας τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς εἶναι φυσικώτατη ώς μήνυμα πρὸς τὸν πολεμικὸ ἔχθρο τῆς Ἀθήνας, τὴ Σπάρτη, ποὺ μὲ τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδα παράδωσε τὶς Ἑλληνικὲς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας στὸ βασιλᾶ τῆς Περσίας. "Εκεῖνο ποὺ μπορεῖ ἔδω νὰ ἐκπλήττῃ εἶναι μόνο ἡ κατηγορηματικότητα ποὺ μ^ο αὐτὴ ὁ Πλάτων πετάει τὴν Ἰδέα τοῦ Ἐθνους, ποὺ θεμελιώνεται μονάχα ἀπάνω στὰ κριτήρια τῶν θεωριῶν τοῦ Κράτους ἢ τοῦ Πολιτισμοῦ, καὶ ζητάει τὴν ἀγνότητα τοῦ αὐτοχθονικοῦ αἴματος, καὶ μάλιστα τόσο ἀδρὰ καὶ ἔντονα, ώστε νὰ φτάνῃ στὸ σημεῖο νὰ χαραχτηρίζῃ τοὺς ἥρωες ἄλλων Ἑλληνικῶν πολιτειῶν—τοὺς Πέλοπες, τοὺς Κάδμους, τοὺς Αἴγυπτους, τοὺς Δαναοὺς—ώς "Ἐλληνες μονάχα κατὰ τὸ νόμο καὶ ὅχι κατὰ τὴ φύση καὶ ν^ο ἀξιώνη μόνο γιὰ τὴν Ἀθήνα τὴ δόξα τῆς ἀπόλυτης Ἑλληνικότητάς της καὶ τῆς τελείας φυλετικῆς καθαρότητάς της ἀπὸ ἔνο βαρβαρικὸ αἴμα (245 D).

"Οποιος στὰ λόγια αὐτὰ φέρνει στὸ νοῦ του τὴν πραγματικὴ κατάσταση τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας στὴν ἐποχὴ ἔκείνη, ἵσως γιὰ μιὰ στιγμὴ διανοηθῆ, πὼς ὑπάρχει τῷ δῆτι εἰρωνία στὸ «Μενέξενο», γιατὶ ὁ Πλάτων ξέρει πολὺ

καλά, πώς ή φυλετική ἄγνοτητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸν καιρό του ὑπάρχει περισσότερο στὴν Πελοπόννησο παρὰ στὸν πληθυσμὸν ἐνδὲ λιμανιοῦ ὅπως ὁ Πειραιᾶς ἢ στὸν πληθυσμὸν τῆς Ἀθήνας, ποὺ ὕστερος ἀπὸ τὶς μεγάλες αἴμορ-ραγίες τῶν πολέμων ἀναγκάστηκε νὰ δεχτῇ νὰ χυθῇ μέσος στὸ παληὸν καθαρὸν αἷμα τῶν αὐτοχθόνων πολιτῶν της νέο ἀμφίβολου ποιοῦ αἷμα. Ἀλλ' ἀκρι-βῶς γιὰ τὸ λόγο αὐτὸν ὁ «Μενέξενος» δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γοηθῇ παρὰ μόνο ἀπὸ τὸν «Κρίτωνα». Ὁ Πλάτων διακρίνει τὴν Ἰδέα τῆς Αἰωνίας Ἀθήνας ἀπὸ τὴν ἔπεισμένη Ἀθήνα τῶν χρόνων του. Γιατὶ ἡ Ἰδέα τῆς φυλετικῆς ἄγνοτητας τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Κόσμου, ποὺ εἶχε παραμεριστῇ ἀπὸ λόγους πολι-τικῆς σκοπιμότητας καὶ ποὺ δὲν εἶχε ὀλότελα σβύσει ἀπὸ τὴν συνείδηση τῶν ἄλλων πολιτῶν τῆς Ἀθήνας, ἥταν δυνατὸν νὰ ἔσται φουντώσῃ στὴν ψυχὴν πολλῶν Ἀθηναίων ἀκριβῶς μὲ τὰ αἰσθήματα ποὺ ἐγεννοῦσε μέσα τους τὸ κλείσιμο τῆς εἰρήνης τοῦ βασιληᾶ τῶν Περσῶν. Τὸ δοξασμένα χρόνια τῶν Ἑλληνοπερσικῶν πολέμων δὲν ἦσαν καὶ τόσο μακριὰ καὶ ἦσαν βαθύτερα οι-ζωμένα μέσα στὴν συνείδηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ παρὰ σὲ μᾶς τὸ ἔσπασμα τῶν ἀπελευθερωτικῶν μας πολέμων. Μὲ τὴν ἀφορμὴ λοιπὸν τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδα ἥταν φυσικὸ καὶ ἐταίριαζε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν τάφο τῶν ἀγωνι-στῶν καὶ τῶν ἡρώων, ποὺ ἔδωσαν τὴν ζωή τους γιὰ τὴν πατρίδα τους, νὰ ὑψώ-σῃ ὁ Πλάτων μέ τὸν ἐπιτάφιο πανηγυρικό του λόγο διλόλαμπρη τὴν Ἰδέα καὶ νὰ σιωπήσῃ, ὃσο ἥταν δυνατό, γιὰ τὶς ἀμαρτίες τοῦ παρόντος.

Ἡ ἴδια σκέψη ἵσχυε καὶ γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ στροφὴ τοῦ Πλάτωνος, νὰ χαραχτηρίσῃ τὴν Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία ὡς Ἀριστοκρατία, γιατὶ τὸ αἴτημα, ὅτι ἡ διακυβέρνηση τῆς Πολιτείας πρέπει νὰ ἀνατίθεται μονάχα στοὺς ἀρι-στους καὶ στοὺς σοφώτατους, πολὺ δύσκολα μπορεῖ νὰ νοιώσῃ ἔνας Ἀθη-ναῖος ὡς εἰρωνία (κεφ. 8). Στὴν πραγματικότητα ἡ Ἀριστοκρατία βρίσκεται σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴν Δημοκρατία τότε μονάχα, ὅταν θέλῃ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἔξου-σία τῆς Πολιτείας νὰ ἔναι κληρονομικὸ προνόμιο μόνο δρισμένων προνο-μιούχων τζακιῶν, ἥ ὅταν ἡ Δημοκρατία κυνηγάῃ ὡς ἐπικίντυνη στὸ καθε-στώς της κάθε ἀνώτερη πνευματικὴ ἀνάπτυξη καὶ προκοπὴ τοῦ Λαοῦ. Ἀλλ' ἡ ὑψηλότερη καὶ πρωταρχικὴ Ἰδέα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη καὶ τῶν Σω-κρατικῶν, ὅτι ἡ κυβέρνηση τῆς Πολιτείας πρέπει νὲ ἀνατίθεται σ' ἑκεῖνον ποὺ ἔχει τὴν πιὸ βαθειὰ συνείδηση καὶ τὸ πιὸ ὑψηλὸ νόημα τοῦ ἔργου του καὶ τῆς ἀποστολῆς του ὡς πολιτικοῦ, ἥταν τόσο γνωστὴ σ' ὅλους, ὡστε ἥταν δυ-νατὸ ὁ Ἀθηναϊκὸς Λαὸς νὰ πειστῇ, πὼς ὁ Πλάτων ἀπὸ βαθειὰ καὶ ἀπόλυτη ἐσωτερικὴ πεποίθηση στοχαζόταν καὶ ὑποστήριζε τὴν γνήσια αὐτὴ Ἀριστο-κρατία ποὺ ἀντικροσωπεύει καὶ ἐνσαρκώνει τὸν ἴδιο τὸ Λαό.

Ο κύριος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου πρέπει νὰ ἔναι νὰ παρουσιάσῃ, τὸν Ἀθηναῖο ὡς πρότυπο καὶ ἰδεώδη πολεμιστὴ καὶ προ-πάντων ὡς πρότυπο ἡρωαῖο γιὰ ὅλο τὸ Ἑλληνικὸ Ἐθνος, ὡς σωτήρα ὅλης τῆς Ἑλλάδας. Ὁ Πλάτων, ποὺ θεωριέται ὡς ἔχθρος τῶν ποιητῶν, μνημονεύει μὲ λίγα λόγια τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀθλούς τῶν ἡρώων τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Κόσμου στοὺς προϊστορικοὺς χρόνους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γιατὶ εἶχαν ἥδη τόσο ὁραῖα καὶ μεγαλόπρεπα τραγουδηθῆ καὶ ὑμνηθῆ ἀπὸ τοὺς ποιητὲς ὅλων τῶν αἰώ-νων, ὡστε νὰ μὴν ἔναι δυνατὸ νὰ συναγωνιστῇ μαζί τους στὴν ποιητικὴ πε-

οιγραφή κι^ο έξυμνηση τῶν ἀθλων αὐτῶν. Τοὺς Ἐλληνοπερσικοὺς διμως πολέμους θέλει νὰ μνημονεύσῃ πλατύτερα καὶ νὰ τοὺς ξαναφέρῃ στὴ μνήμη ὅλων, γιὰ νὰ ζητήσῃ στὸ τέλος καὶ γι^ο αὐτοὺς τὸν ἄξιο ποιητὴ ποὺ θὰ τοὺς ὑμνήσῃ δπως τοὺς πρέπει. Καὶ δτὶ ὁ Πλάτων εἶχε σοβαρότατα μέσο^ς στὸ νοῦ του τὸ σχέδιο αὐτό, βγαίνει ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα ποὺ σώζεται ὡς σήμερα τοῦ ἔπους «Κριτίας», ποὺ θέλει βέβαια νὰ δώσῃ στὸν Κόσμο τὸν πόλεμο τῆς Ἐλλάδας ἐναντίον τῆς Περσίας ὃχι πιὰ ὡς ἴστορικὸ γεγονός, ἀλλὰ ποιητικὰ ὡς μῆθο τῆς Αἰωνίας Ἀθήνας. Τὸ ἴστορικὸ γεγονός ποὺ ὑψώνει τὴν Ἀθήνα ὡς πρότυπο γιὰ ὅλο τὸ Ἐλληνικὸ Ἐθνος καὶ ποὺ κυρίως θεμελιώνει τὸ Ἐλληνικὸ Ἐθνος εἶναι ἥ μάχη τοῦ Μαραθώνα, γιατὶ στοὺς καιροὺς ἐκείνους ἥ Ἀθήνα ὃχι μόνο ἔσωσε, ὅλοτελα μονάχη, ὅλες τὶς ἄλλες Ἐλληνικὲς πόλεις, ἀλλ^ο ἔγινε γι^ο αὐτὲς καὶ τὸ πρότυπο στοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες τους. Ὁ Πλάτων χαρακτηρίζει τοὺς Μαραθωνομάχους ὡς «πατέρες» τῆς ἐλευθερίας ὅλης τῆς Ἐλλάδας καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἑλληνες ὡς μαθητές τους (Κεφ. 10). Ἀντίθετα ἀπ^ο δ^ο, τι εἴκαμε στὸν ὑπερβολικὰ ὅξυ «Γοργία» ὁ Πλάτων ἐγκωμιάζει ἐτούτη τὴ φορὰ καὶ τὶς νίκες τοῦ Θεμιστοκλῆ καὶ τοῦ Κίμωνα (Κεφ. 11—12).

^{πληροφορίες μεταξύ της ΕΠΕΡΓΑΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΑΪΔΗ} Ἐτσι ὁ Πλάτων ὑψώσει τὸ Μαραθωνομάχο ὡς πρότυπο ὃχι μόνο γιὰ τὸν Ἀθηναϊκό, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλο τὸν Ἐλληνικὸ Κόσμο. Ἀλλ^ο ἀπάνω σ^ο αὐτὸ τὸ ἰδεατὸ βάθος ὑψώνεται, ἀκόμα πιὸ συγκλονιστικὸ καὶ πιὸ ἀνατριχιαστικό, τὸ παθητικὸ μέρος τῆς μέσης τοῦ Πλατωνικοῦ πανηγυρικοῦ: ἥ ἀχαριστία τοῦ Ἐλληνικοῦ Κόσμου πρὸς τὴν Ἀθηναϊκὴ πολιτεία, τὴν πρόμαχο καὶ σωτήρα του. Ἀπ^ο τὴ δόξα καὶ τὴν εὐτυχία τῆς Ἀθήνας φύτεωσε ὁ φτόνος τῶν ἀλλων πόλεων τῆς Ἐλλάδας κι^ο ἀπ^ο τὸ φτόνο αὐτὸ δ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Στὸ πρῶτο μέρος τοῦ πολέμου ἥ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία ἀναδείχτηκε νικήτρα, ἀπὸ πλατύτερο διμως ἔθνικὸ πνεῦμα ἔδειξε ἐπιείκεια καὶ μεγαλοψυχιὰ πρὸς τὴ Σπάρτη (Κεφ. 13). Ὅταν διμως ἔξεσπασε ξανὰ δ πόλεμος (δ τρίτος πόλεμος), οἱ Σπαρτιάτες ἔκλεισαν συμμαχία ὃχι μόνο μὲ δλους τοὺς ἄλλους Ἑλληνες, ἀλλ^ο ἀκόμα καὶ μὲ τοὺς Πέρσες. Ἀλλ^ο ἀκριβῶς τώρα ἀντίκρου στὴ συμμαχία αὐτὴ δλου τοῦ Κόσμου ἐναντίον τῆς Ἀθήνας δείχνεται ὅλο τὸ μεγαλεῖό της. Καὶ διμως δλοι οἱ ἔχθροι της, ἀν καὶ δλοι ἐνωμένοι, δὲ θὰ κατώρθωναν ποτὲ νὰ τὴ νικήσουν καὶ θάμενε ἀήττητη. Ἀν ἔπεσε, ἔπεσε μοναχὰ ἀπὸ τὶς ἐσωτερικὲς διαμάχες της.

Οποιος τώρα ζωντανεύει τὴν ἴστορία καὶ φέρνει μπρὸς στὰ μάτια του δλοζώντανα δλα δσα ἔζησε στὴν ἐποχὴ ἐκείνη κάθε Ἀθηναϊος μέσα στὴν ψυχή του, τὴν ἥττα τῆς πατρίδας του στὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, τὴν κατάλυση τῆς Ἀθηναϊκῆς ἥγεμονίας τῶν θαλασσῶν, τὸ γκρέμισμα τῶν τειχῶν της, τὸν περιορισμὸ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου μονάχα σὲ 12 καράβια, κι^ο δποιος ταυτόχρονα στοχάζεται τὰ ἴστορικὰ γεγονότα τοῦ 1919 καὶ τὴ συμπεριφορὰ τῆς Εὐρώπης ἀπέναντι τῆς Γερμανίας, ἔχει τὸ αἰσθημα, πὼς δ Πλάτων μιλάει καὶ γιὰ τὴ δική μας μοίρα.

Ἐὰν τώρα δ Πλάτων, ἔπειδη εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ μνημονεύσῃ στὸ λόγο του προπάντων τὸν Κορινθιακὸ πόλεμο καὶ τὴν ἀνάδειξη τοῦ Κόνωνα στὰ προηγούμενα χρόνια, δὲν μπορῇ νὰ μιλήσῃ χωρὶς κάποια πνοὴ εἰρωνίας, αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴ σοβαρότητα τῶν πραγμάτων καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ

κάθε χλευαστικό σαρκασμό. Ὁ Πλάτων ἔγκωμιάζει τὸ πραγματικὸ γεγονός δτι ἡ Ἀθήνα ἐπολέμησε ἐναντίον τῆς Σπάρτης γιὰ τὴ λευτεριὰ τῶν μικρῶν Ἐλληνικῶν πόλεων, ἀλλ᾽ ἔκφραζε καθαρὰ τὴ σκέψη του, δτι οἱ ἀπελευθερωτικοὶ αὐτοὶ ἀγῶνες της δὲν ἔπειπε νὰ φτάσουν ὡς τὸ σημεῖο ν' ἀπελευθερώσουν καὶ τὸ βασιληᾶ τῆς Περσίας. Ἡ δόξα τῶν νεκρῶν τοῦ πολέμου δὲ χάνει τίποτα, ἀν ἔπεισαν ὡς θύματα μιᾶς σφαλερῆς πολιτικῆς, καὶ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἀπὸ τὸ σκοπὸ τοῦ λόγου αὐτοῦ δὲν μποροῦσε ν' ἀποσιωπήσῃ τελείως τὸ πολιτικὸ ἔκεινο σφάλμα, ὡς τόσο ὁ τρόπος ποὺ μὲν αὐτὸν χειρίζεται τὸ ζήτημα αὐτὸ στὸ λόγο του ἥταν ὁ ἥπιωτατος ποὺ ἔταιριαζε σ' ἐναν ἔπιτάφιο πανηγυρικὸ λόγο. Γιατὶ τὸ πραγματικὸ ἴστορικὸ πολιτικὸ γεγονός, ποὺ δίνει στὸν Πλάτωνα τὴ δύναμη γὰ ἀπευθυνθῆ μὲν ἐναν τέτοιο λόγῳ στὸ Ἀθηναϊκὸ Κοινό, εἶναι ἡ ἔνδοξη ἐμνικώτατη στάση ποὺ ἔδειξε ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία στὴ στιγμὴ τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδα. Ὁχι μόνο ἡ Σπάρτη, ἀλλὰ κι ἀυτὲς ἀκόμα οἱ Ἐλληνικὲς πόλεις ποὺ εἶχαν συμμαχία μὲ τοὺς Ἀθηναίους ἔκλεισαν μὲ τὴν Περσία τὴν αἰσχρὴ ἔκεινη εἰρήνη τοῦ Πέρση βασιληᾶ καὶ παράδωσαν τὶς Ἐλληνικὲς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας στοὺς Πέρσες γιὰ τὸ χυδαῖο χρῆμα. Μονάχα ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα ἀρνήθηκε νὰ πάρῃ μέρος στὸ ἔγκλημα αὐτὸ ἐναντίον τοῦ Ἐλληνικοῦ Ἐθνους. Τὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι τὸ δεύτερο σημεῖο ὃπου ἀποκορυφώνεται ὁ λόγος. Τώρα ὁ Πλάτων ἔχει τὸ δικαίωμα νᾶναι περήφανος ὅχι μόνο γιὰ τὴν Αἰωνία Ἀθήνα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πατρίδα του τοῦ παρόντος, καὶ μὲ τὴν περηφάνεια αὐτὴ ἔγκωμιάζει καὶ στὸ μέρος αὐτὸ τοῦ λόγου του τὴ φυλετικὴ ἀγνότητα τῆς Ἀττικῆς συνδέοντάς την μὲ τὸ μῆνο τοῦ αὐτοχθονισμοῦ τῶν πρώτων κατοίκων τῆς ποὺ ἀναπτύσσει στὴν ἀρχὴ τοῦ λόγου του (Κεφ. 17).

Ἡ παραίνεση τοῦ τέλους τοῦ λόγου πρὸς τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς γονεῖς τῶν νεκρῶν εἶναι στὴ λιτή της μεγαλοπρεποσύνη καὶ τὴ βαθειὰ ἐσωτερικότητά της τρανὴ ἀπόδειξη, πὼς ὁ Πλάτων δὲν ἥρθε γιὰ νὰ καταλύσῃ τὸ ἀρχαϊκὸ Ἐλληνικὸ ἥθος, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸ ἔανανιώσῃ, τὸ ἔξαγγίσῃ καὶ τὸ τελειοποιήσῃ. Τὸ γεγονός δτι ἡ πνευματικὴ αὐτὴ θροφὴ δὲν εὔχαριστεῖ καθόλου τοὺς ἀναγνῶστες τῆς ἐποχῆς μας μὲ τὰ κριτικὰ καὶ φιλολογικὰ γοῦστά τους μᾶς κάνει τὸ εὔρημα τοῦ λόγου αὐτοῦ ἀκόμα πολυτιμώτερο, γιατὶ ὅτι ἔκφραζουν τὰ Ἀττικὰ μνημεῖα καὶ οἱ λόγοι τοῦ Θουκυδίδη, ἐνῷ χάνεται μέσα στὸ σάλο καὶ τὴν ταραχὴ τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῶν καταστρεφτικῶν κοιμιατικῶν ἀγώνων, βρίσκει ἐδῶ τὴν καθαρὴ γρανιτένια του μορφή.

Ἄν μπορῇ κάτι νὰ διαφωτίσῃ καὶ ἔξηγήσῃ τὸ γεγονός δτι στοὺς τελευταίους αἰῶνες δὲν κατωρθώθηκε νὰ κατανοηθῇ ὁ ὑψηλὸς καὶ μεγαλόπρεπος (*erhabene*) αὐτὸς λόγος του Πλάτωνος, αὐτὸ εἶναι ὁ σχεδὸν εἰρωνικὸς διάλογος ποὺ τὸν πλαισιώνει. Ἡ αὐτοειρωνία αὐτὴ τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Πλάτωνος στὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ διαφωτιστῇ ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τοῦ ἔγκωμιαστικοῦ τῶν νεκρῶν τῶν πολέμων λόγου, ἀλλὰ φανερώνει τὸν ἔχωριστὸ σκοπὸ ποὺ ἔπιδιώκει ὁ Πλάτων στὸ παρὸν καὶ ποὺ τόνε συνδέει μὲ τὴν εἰρωνία αὐτῇ. Ἐὰν ὁ ἀναχρονισμός, δτι ὁ Σωκράτης, αὐτὸς ὁ